

Maija Virtanen

VANHEMPIEN AJATUKSIA LAPSEN SOPEUTUMISESTA
VUOROHOITON JA SEN TUKEMISESTA

Sosiaalialan koulutusohjelma

2015

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

VANHEMPIEN AJATUKSIA LAPSEN SOPEUTUMISESTA VUOROHOOITON JA SEN TUKEMISESTA

Virtanen, Maija
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan koulutusohjelma
Toukokuu 2015
Ohjaaja: Pamppunen, Seppo
Sivumäärä: 43
Liitteitä: 1

Asiasanat: vuorohoito, varhaiskasvatus, kasvatuskumppanuus, hyvinvointi

Opinnäytetyön aiheena oli kartoittaa lasten sopeutumista vuorohoitoon ja sen tukemista kasvatuskumppanuuden näkökulmasta. Kartoittavassa opinnäytetyössäni halusin erityisesti paneutua lasten vanhempien näkökulmaan vuorohoitoon liittyvistä asioista ja hankkia tietoa siitä, miten heidän lapsensa sopeutuvat vuorohoitoon ja miten lasten sopeutumista voitaisiin vielä paremmin tukea. Halusin saada myös selville mikä merkitys kasvatuskumppanuudella on vuorohoidossa ja miten se näkyy parhaiten. Kohderyhmä opinnäytetyössäni on Päiväkoti Veturitallin vuororyhmä Siilien lapset ja heidän vanhemmat.

Tein kyselylomakkeen, jolla keräsin tutkimusaineistoa kartoitukseeni. Laadin kyselylomakkeen jonka annoin 26 vuorohoitolapsen perheeseen vastattavaksi. Vastauksia sain takaisin kahdeksan ja niiden pohjalta laadin kartoituksen tulokset.

Idea aiheen kartoittamiseen lähti Päiväkoti Veturitallin henkilökunnalta, sillä he kertoivat hyötyvänsä tällaisen asian kartoittamisesta. Aiheesta ei ollut aiempia tutkimuksia. Kartoitukseni mahdollisti lasten vanhempien näkemysten ja mielipiteiden kuulemisen.

Kartoituksen tulosten perusteella sain selville, että kaikkien vastaajien lapset viihtyvät päiväkodin vuorohoidossa todella hyvin ja ovat siellä mielellään. Lapset voivat vanhempien mielestä hyvin, eikä vuorohoidon muuttuva päivä/viikkorytmi juurikaan vaikuta negatiivisesti heidän vointiinsa. Vanhemmat ovat kokeneet, että heidän lastensa sopeutumista vuorohoitoon on tuettu hyvin, lasten tarpeet ja hyvinvointi on otettu hyvin huomioon ja vanhempien toiveita on hyvin kuunneltu. Vanhemmat ovat kokonaisuudessaan todella tyytyväisiä Päiväkoti Veturitallin vuorohoitoon ja he kokevat sen lapselleen hyväksi hoitopaikaksi.

PARENTS THOUGHTS ON CHILD'S ADAPTION TO 24-HOUR DAY CARE AND SUPPORTING CHILD

Virtanen, Maija
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services
May 2015
Supervisor: Pamppunen, Seppo
Number of pages: 43
Appendices: 1

Key words: 24-hour day care, early childhood education, educational partnership, welfare

The topic of this study was to map children's adaptation to 24-hour day care and supporting child from educational partnership aspect. In my mapped study, I specially wanted to put my mind to parent's aspect regarding 24-hour daycare and gather information about how their children were adapting to 24-hour day care and how children's adaption could be improved. I also wanted to study what is the role for educational partnership concerning 24-hour day care and how it can be seen. Target group in my study was children and their parents in day care center Päiväkoti Veturitalli's group Siilit.

I compiled a questionnaire, which I used to gather research data for my mapping. The questionnaire was given to 26 families. Eight of them replied to my questionnaire and from those I compiled results for my mapping.

The idea for the study was given by day care center Päiväkoti Veturitalli's personnel, since mapping this subject would be beneficial for them. None studies were earlier made on this subject. Mapping made possible to read parents views and opinions.

The results gave me the knowledge that all respondents' children enjoyed day care center's 24-hour day care and felt comfortable there. Parents thought their children were fine and no negative effects could be seen caused by changing daily/weekly rhythm. Parents felt like that their children's adaptation to 24-hour day care were supported well and children's needs and welfare was taken into account and parents' wishes were heard. Altogether, parents were very pleased to day care center Päiväkoti Veturitalli's system and felt that it was good place for their children.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 PÄIVÄHOITOPALVELUT	6
2.1 Päivähoito ja vuoroahoito	6
2.2 Vuoroahoito Porissa ja Päiväkoti Veturitallissa	8
3 VARHAISKASVATUS JA KASVATUSKUMPPANUUS	10
3.1 Varhaiskasvatus.....	10
3.2 Kasvatuskumppanuus.....	14
4 LAPSEN KASVU JA HYVINVOINTI.....	17
4.1 Lapsen kehitys.....	18
4.2 Lapsen kiintymyssuhde.....	20
4.3 Lapsen temperamentti	21
4.4 Perhe.....	23
4.5 Lapsen sopeutuminen eri asioihin.....	25
5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET	26
5.1 Tutkimuksellinen opinnäytetyö.....	26
5.2 Kartoittava tutkimus.....	27
5.3 Kyselylomake.....	28
5.4 Opinnäytetyöni tavoitteet ja tarkoitus	30
6 TOTEUTUS	31
6.1 Käyttämäni tutkimusmenetelmä.....	32
6.2 Aineistot	32
6.3 Aineiston analysointi.....	32
7 TULOKSET	33
7.1 Kartoituksen perustiedot	33
7.2 Kartoituksen tulokset kysymyksittäin	33
7.3 Tulosten yhteenveto	38
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	39
LÄHTEET.....	42
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Kartoitan opinnäytetyössäni lasten sopeutumista vuorohoitoon ja sen tukemista kasvatuskumppanuuden näkökulmasta. Lapset sopeutuvat vuorohoitoon eri tavoin, jotkut nopeasti ja joillakin vie paljonkin aikaa. Vuorohoito voi olla lapselle todella raskasta ja sopeutumista varmasti helpottaa jos perheen ja päiväkodin kasvatuskumppanuus on toimivaa. Kartoittavassa opinnäytetyössäni halusin erityisesti paneutua lasten vanhempien näkökulmaan vuorohoitoon liittyvistä asioista ja hankkia tietoa siitä, miten heidän lapsensa sopeutuvat vuorohoitoon ja miten lasten sopeutumista voitaisiin vielä paremmin tukea. Halusin saada myös selville mikä merkitys kasvatuskumppanuudella on vuorohoidossa ja miten se näkyy parhaiten. Toivon myös saavani vastauksen kysymykseen, että mitä pitää kasvatuskumppanuuden pitää sisällä, jotta lapsella on vuorohoidossa hyvä olla. Kohderyhmä opinnäytetyössäni on Päiväkoti Veturitallin vuororyhmä Siilien(2,5- 5-vuotiaat) lapset ja heidän vanhemmat. Tutkimusaineistoa keräsin kyselylomakkeella, jonka annoin vuororyhmä Siilien vanhemmille vastattavaksi. Halusin kartoituksessa saada selville, miten vanhemmat kokevat lastensa vuorohoidon kasvatuskumppanuuden. Mikä on perheen rooli ja mikä taas varhaiskasvatus henkilökunnan sekä ympäristön rooli. Miten pitäisi toimia ja mitä pitäisi tehdä, jotta lapsella olisi vuorohoidossa hyvä ja turvallinen olla.

Päiväkoti on Porin kaupungin oma kiinteistö ja se valmistui lokakuussa 2013, ensimmäiset lapsiryhmät aloittivat talossa toimintansa marraskuussa 2013. Kiinnostuin mahdollisesta opinnäytetyö-yhteistyöstä Päiväkoti Veturitallin kanssa harjoitteluni aikana. Päiväkoti on uusi sekä iso ja siellä on monta lapsiryhmää ja paljon henkilökuntaa joten ajattelin että henkilökunnalla olisi varmasti hyviä vinkkejä opinnäytetyön aiheeksi. Kyselin heiltä ideoita opinnäytetyöhön ja sain ehdotuksen tästä aiheesta. Kiinnostuin erityisesti vuorohoitoon liittyvästä aiheesta koska vuorohoito-ryhmät tulevat yleistymään ja aihetta on vielä kovin vähän tutkittu. Vuorohoito on lapselle vaihtelevaa ja se vaikuttaa paljon lapsen arkeen ja hyvinvointiin. Joten minusta tämä on tärkeä aihe,

josta pitää puhua ja jota pitää tutkia, jotta pystyttäisiin järjestämään lapsille mahdollisimman hyvä vuoroahoito ja varhaiskasvatussympäristö. Oppimisympäristönä Päiväkotitallit on mielenkiintoinen ja opettava ja siksi myös erittäin kiinnostava.

2 PÄIVÄHOITOPALVELUT

2.1 Päivähoito ja vuoroahoito

Suomalainen päivähoito on osa varhaiskasvatusta ja se koostuu hoidosta, kasvatuksesta ja opetuksesta, jotka tukevat lapsen tasapainoista kasvua, kehitystä ja oppimista. Kunnan järjestämässä palvelussa lapsia voidaan hoitaa päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai ryhmäperhepäivähoidossa. Päivähoito voi olla kokopäiväistä, jossa hoitoaika on enintään 10 tuntia vuorokaudessa tai osapäiväistä jossa enimmäiskesto on 5 tuntia vuorokaudessa. Yksityiset päivähoitopalvelut, seurakunnat ja järjestöt tarjoavat erilaisia vaihtoehtoja hoitojärjestelyille. Päivähoidossa tulee kunnioittaa vanhempien vakaumuksia uskonnollisessa ja muussa kasvatuksessa, myös lapsen kieli ja kulttuuri otetaan huomioon. Suomen-, ruotsin- ja saamenkielisille lapsille tarjotaan päivähoitoa heidän äidinkielellään. Muun kielisten lasten kieltä ja kulttuuria pyritään tukemaan kyseisen kulttuurin edustajien kanssa. (Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut 2015)

Päivähoito on varhaiskasvatustalvelu, jossa yhdistyvät lapsen oikeus saada varhaiskasvatusta ja vanhempien oikeus saada lapselleen hoitopaikka. Päivähoitoa tulee järjestää laissa määriteltynä päiväkotihoidona, perhepäivähoidona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Nykyään voidaan puhua myös avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta. Päivähoito voi olla joko kunnallista tai yksityistä palvelua. Kuntien tulee järjestää päivähoitoa tarpeen mukaisesti erinpituisena ja päivän eri aikoihin sijoittuvana toimintana. Palvelut voivat vaihdella muutamasta tunnista ympärivuorokautiseen hoitoon. Suomessa kaikilla alle

kouluikäisillä lapsilla on lakisääteinen oikeus vanhempien valinnan mukaan joko kunnallinen päivähoitopaikkaan tai kotihoidon- tai yksityisen hoidon tukeen. Kuntien on myös tarjottava kaikille kuusivuotiaille maksutonta esiopetusta, esiopetusta voidaan järjestää päiväkodeissa tai kouluissa. (Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2015)

Vanhempien oikeus on saada alle kouluikäisille lapsilleen kunnan järjestämä päivähoitopaikka vanhempainrahakauden päätyttyä. Päivähoitopaikkaa haetaan neljä kuukautta ennen hoidon tarvetta omasta kunnasta. Mikäli vanhempien työn tai opiskelun alkamisajankohta ei ole ollut ennakoitavissa, lapselle tulee järjestää päivähoitopaikka kahden viikon sisällä. Päivähoidosta peritään maksu joka määräytyy perheen tulojen ja koon sekä hoitoajan mukaan. Yksityisen päivähoiton maksu määräytyy palveluntarjoajan hinnoittelun mukaan, mutta näihin kustannuksiin voi saada yksityisen hoidon tukea. (Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut 2015)

Kunnan huolehdittavana on, että lasten päivähoitoa on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin sitä tarvitaan. Hoitoa on pyrittävä järjestämään sinä vuorokauden aikana, jona sitä tarvitaan. Varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen lainsäädännön valmisteleminen, hallinto ja ohjaus ovat siirtyneet sosiaali- ja terveysministeriöltä opetus- ja kulttuuriministeriölle 1.1.2013 alkaen. (Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut 2015)

Varhaiskasvatuksen sekä vuorohoidon työryhmän määritelmän mukaan vuorohoito on päivähoitoa, jota tarjotaan myös iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. Vuorohoito on tarkoitettu niitä perheitä varten, joissa molemmat huoltajat tekevät vuorotyötä tai niitä yhden huoltajan perheitä varten, joissa huoltaja, jonka luona lapsi asuu, tekee vuorotyötä. Vuorohoidon järjestelyt vaihtelevat kunnan mukaan. Vuorohoitoa voidaan järjestää joko päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai ryhmäperhepäiväkodeissa kunnasta riippuen. (Palviainen 2007, 8)

2.2 Vuorohoito Porissa ja Päiväkoti Veturitallissa

Porissa toimii viisi päiväkotiä, jossa annetaan vuorohoitoa. Päiväkoti Veturitalli on avoinna, ympärivuorokauden kaikkina viikonpäivinä. Pelastusarmeijan päiväkoti on avoinna ma-la klo 5.30- 22.30. Päiväkodit; Mesikämmen, Pörriäinen ja Koivulan päiväkoti ovat avoinna ma-pe klo 5.30- 22.30. (Pori.fi:n materiaali www-sivut 2014)

Vuorohoidon toimintaperiaatteita ovat; Vuorohoito on tarkoitettu vain vanhemman/vanhempien työstä/opiskelusta aiheutuviin tarpeisiin. Muut lastenhoidon tarpeet pitää järjestää muulla tavalla. Lapsen hoitoaika muodostuu ajasta, johon lasketaan kuuluvan vanhemman/vanhempien työaika/opiskeluaika työ/opiskelu-matkoineen. Iltavuoroon menevä vanhempi voi tuoda lapsen nukkumaan päiväunet päiväkotiin. Lounaan lapsen tulee syödä tällöin kotona. Vuoropäiväkotien lapsiryhmissä on kirjoilla tavallista enemmän lapsia, koska vanhemmat tekevät vuorotyötä ja työajat jakautuvat aamu, päivä, ilta- ja yö-aikaan. Vanhemmilla on myös vapaapäiviä ja vanhemman vapaapäivän tulee olla myös lapsen vapaapäivä, lapsella pitää olla viikossa vähintään kaksi vapaapäivää. Vanhempien tulee tuoda työvuoronsa ja lasten hoitoajat päiväkotiin heti, kun ovat saaneet ne tietoonsa, kuitenkin viimeistään edellisviikon tiistaihin klo 12.00 mennessä. Henkilökunnan työvuorot tehdään vanhempien tuomien työvuorolistojen perusteella. Määräajan jälkeen ilmoitetut tarpeet huomioidaan, jos lapsiryhmässä on tilaa. (Pori.fi:n materiaali www-sivut 2014)

Lapsen hoidon tarpeen muuttuessa, pitää kysyä päiväkodin henkilökunnalta, voivatko he antaa palvelua eli onko hoitohenkilökuntaa silloin riittävästä vuorossa. Mahdolliset peruutukset ja poissaolot pitää ilmoittaa heti päiväkotiin, kun muutos on selvinnyt, tämä mahdollistaa joustavan palvelun. (Pori.fi:n materiaali www-sivut 2014)

Päiväkoti Veturitalli on Porin kaupungin oma kiinteistö ja se valmistui lokakuussa 2013, ensimmäiset lapsiryhmät aloittivat talossa toimintansa marraskuussa 2013. Päiväkodin on suunnitellut arkkitehti Pentti Klementti. Taiteilija Tiina Liivola on tehnyt eläinhahmot, jotka kuvaavat lasten ryhmiä. Ryhmien kotialueilla on jokaisella oma värimaailmansa auttaen lapsia hahmottamaan omaa kotialuettaan. Lapsia päiväkodissa on yhteensä 148 ja he tulevat eri puolilta Poria. Talossa on seitsemän lapsiryhmää, joista päiväveturissa neljä ja vuoroveturissa kolme. 1-kerroksessa on

alle kolme vuotiaat puput(päivä) ja sammakot(vuoro) sekä yö- ja varahoidon tarjoava siilit(2,5-5v). 2-kerroksessa ovat yli kolme vuotiaat varikset, oravat ja perhoset sekä hiiret(vuoro 4-6 vuotiaat). Yhteisiä tiloja talossa ovat ruokasali, monitoimisali, sauna-, takka ja vesileikkihuone sekä verstaas ja neuvotteluhuone. Kaikki talon ryhmät käyttävät sovitusti yhteisiä tiloja. Kasvatus henkilökuntaa päiväkodissa on noin 30 henkilöä. Vuoroveturi on 5 lastentarhanopettajaa ja 13 lastenhoitajaa (lähihoitaja). Loput kasvatushenkilökunnasta työskentelevät päiväryhmissä. Lisäksi talossa on jonkin verran sijaisia ja työkokeilijoita, palveluliikelaitoksella on kaksi työntekijää puhtaudessa ja kaksi työntekijää ateria-palvelussa. (Vuororyhmän perehdytyskansio)

Vuoroveturi on avoinna kaikkina viikonpäivinä ympäri vuorokauden ja vastaa vuorotyötä tekevien vanhempien lastenhoidon tarpeisiin sekä tarjoaa varahoitoa muissa yksiköissä oleville lapsille perheiden satunnaisiin tarpeisiin. Päiväkoti on lähes aina auki, lukuun ottamatta lyhyitä aikoja jouluna ja juhannuksena. Lasten päivään kuuluu sopivassa suhteessa toimintaa, ulkoilua, leikkiä, ruokailua ja lepoa. Vuoroveturin toiminta-ajatus on; päiväkodissamme lapsi saa kasvaa kannustavassa ilmapiirissä turvallisessa ympäristössä kaikkina viikonpäivinä ja vuorokauden aikoina. Toimimme arvostavassa ja kunnioittavassa vuorovaikutuksessa yhteistyössä perheiden kanssa lapsen kasvua ja kehitystä tukien lähtökohtana lapsen tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. (Vuororyhmän perehdytyskansio)

Siilit ovat Päiväkoti Veturitallin yli kolme vuotiaille lapsille tarkoitettu vuorohoitoryhmä. Siileissä järjestetään myös yö-hoitoa. Ryhmässä on 26 lasta. Siilien päiväjärjestys on seuraava; Aikaisin aamulla on rauhallista yhdessäoloa ja leikkiä. Aamupala on klo 8.00, jonka jälkeen on toimintatuokio ja leikkiä, jonka jälkeen on ulkoilua. Lounas on klo 11.10 ja sen jälkeen mennään päivälevolle. Päivälevon jälkeen mennään klo 14.00 välipalalle ja sen jälkeen on leikkiä ja ulkoilua. Päivällinen on klo 16.50 ja sen jälkeen leikkiä. Iltapala on klo 19.30, jonka jälkeen tehdään iltatoimet ja mennään yönulle sekä viimeisiä lapsia haetaan kotiin. Siilien viikko-ohjelmassa on maanantaisin salivuoro, tiistaisin takkahuoneleikkipäivä, keskiviikkoisin ja torstaisin lorutellaan, tehdään kynätehtäviä tai matemaattisia tehtäviä tai askarrellaan, perjantaisin on leipomispäivä. (Vuororyhmän perehdytyskansio)

3 VARHAISKASVATUS JA KASVATUSKUMPPANUUS

3.1 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatus on lapsen eri ikä-vaiheissa, eri elämänpiireissä ja erilaisissa toimintaympäristöissä tapahtuvaa kasvatuksellista vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on lapsen tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistäminen. Varhaiskasvatus muodostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta. Varhaiskasvatusta pidetään varhaislapsuuden käytännön kasvatustoimintana. Päivähoito on varhaiskasvatuksen keskeinen toimintaympäristö, siellä sosiaalinen ja pedagoginen tehtävä yhdistyvät luontevasti yhteen. (Happo 2008, 99)

Varhaiskasvatuspalvelut on laaja toimintakokonaisuus lapsiperheiden palvelu- ja tukijärjestelmässä. Varhaiskasvatuspalvelut koostuvat kunnan tai yksityisen järjestämästä päivähoitosta ja esiopetuksesta sekä muusta toiminnasta kuten avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2015)

Lastentarhantoiminta yhdisti sosiaalisen ja pedagogisen tehtävän päivähoitossa. Lapsille tarjottiin turvallinen ja luotettava hoitopaikka sekä lapsen ikään soveltuvaa toimintaa. Vuosisadan vaihteen jälkeen lastentarhojen päiväohjelmaan sisältyi oleellisesti myös kasvatuksellisesti kehittäviä toimintahetkiä. Kasvattajat suunnittelivat ja toteuttivat myös lapsille erilaisia viriketuokioita, esim. voimistelua ja paperille ompelua. Muutos päivähoiton toiminnassa yli sadan vuoden taipaleelta tähän päivään on ollut jatkuvaa. Vaikka ”kätevyys, käytännöllisyys ja lauluääni” ovat edelleen plussaa varhaiskasvattajan työssä, työn muuttuminen käsityömäisestä kasvatustyöstä teoreettisesti hallituksi asettaa yhä suuremmat vaatimukset varhaiskasvattajien ammatilliselle osaamiselle ja asiantuntijuudelle. Varhaiskasvattajien työnkuviissa nykypäivänä korostuvat moniammatillisuus, tiimityö ja verkostoituminen sekä yhteisöllinen oppiminen. (Happo 2008, 100)

Varhaiskasvatuksessa on kysymys kahden osapuolen, kasvattajan ja kasvatettavan, välisestä vuorovaikutuksesta. Laajasti määritellen kasvattajaksi voidaan määritellä jokainen, joka tarkoituksellisesti pyrkii edistämään toisen ihmisen kehitystä. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan kasvattajien tehtävänä on huolehtia että seuraavat kasvatuspäämäärät toteutuvat: henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistäminen, toiset huomioon ottavien käyttäytymismuotojen -ja toimintatapojen vahvistaminen sekä itsenäisyyden asteittain lisääminen. Lasten yksilöllisyyttä tulee myös kunnioittaa. (Happo 2008, 101- 102)

Kasvatustyön ytimenä tulisi olla lapsuuden hyvinvoinnin, varhaisen kehityksen ja oppimisen tukeminen sekä lapsen arvostuksen ja hänelle luontaisten oppimisen tapojen huomioiminen. Kasvatuksessa tulisi näkyä lasten oikeuksien kunnioittaminen, monikulttuurisuus ja monimuotoisen kasvatuksen tarpeiden huomioiminen. Suomalaisessa kasvatuksessa korostetaan vanhempien oikeutta vaikuttaa lastensa kasvatukseen ja vanhempien ja kasvatustalon asiantuntijoiden kasvatuskumppanuutta. Kasvatuksessa on tärkeää tunnistaa jokaisen lapsen ja perheen erityistarpeet ja mahdollistaa perheille osallisuus yhteisen varhaiskasvatusympäristön kaikinpuoliseen kehittämiseen. Parhaimmillaan kasvatus tukee lapsen toimijuutta ja osallisuutta. Lapsen tasapainoisen ja hyvinvointia edistävän kehityksen tukemisessa on tärkeää, että lapsi kokee, että hänet hyväksytään omana itsenään. Tärkeää on myös, että häntä rakastetaan ja että hänen oikeuksiaan kunnioitetaan. Tärkeää on myös tarjota hänelle monipuolisia mahdollisuuksia kehittää ja harjoitella taitojaan ja valmiuksiaan sekä antaa hänelle hyvää palautetta saavutuksistaan ja kannustaa häntä oppimaan ilon kautta. Lapselle pitää tarjota myös mahdollisuus sosiaaliseen vuorovaikutukseen ja yhdessä oppimiseen toisten lasten ja aikuisten kanssa. (Kronqvist & Kumpulainen 2011, 14- 15)

Kasvatuksen tulisi olla juuri sitä, mitä se sillä hetkellä on, eikä tähdätä tulevaisuuteen. Lapsen pitää antaa kasvaa ja kehittyä nykyhetkessä eikä odottaa ainoastaan hänen aikuiseksi kehittymistään ja tulevaa. Ammatillinen herkkyyss ajattelu edellyttää varhaiskasvatuksen ammattilaisilta lapsen kohtaamista ainutlaatuisena omana persoonallisuutenaan sekä erilaisuuden ja monimuotoisuuden haasteen ottamista vastaan. (Kronqvist 2011, 17)

Ensisijainen tehtävä lapsen hyvän kasvun tukemisessa on vanhemmuuden tukeminen. Jos tämä ei lapsilähtöisesti huomioituna kuitenkaan riitä, luotettava, turvallinen ja lasta arvostava kodin ulkopuolinen aikuinen voi myös olla lapsen tuki ja turva arkisten toimien ja asioiden parissa. (Mattila 2011, 19)

Lasten parissa työskentelevien ammattilaisten haasteita lapsen vahvistavassa kohtaamisessa on jokaisen lapsen ainutlaatuisuuden muistaminen ja arvostaminen, sekä oman ammatillisen itsearvostuksen vahvuus. Lapsen arvostaminen on mahdollista, kun muistaa, että lapsen persoona ei ole työn kohde. Vaan tehtävänä on huolehtia, hoivata, kasvattaa ja ohjata lasta. Kasvatustehtävää tulee toteuttaa lapsen persoonaa arvostaen ja tarvittaessa puolustaen. Tavoitteena ei ole muuttaa lapsen persoonaa vaan vahvistaa sitä ja tukea kasvua. (Mattila 2011, 25)

Hyvä vuorovaikutus on lapselle kasvamisen ehto. Kun lapsella on mahdollisuuksia jakaa tunteitaan ja ajatuksiaan, huoliaan ja ilojaan, elämäntuskaansa, onneaan ja olemassaolon pohdintojaan turvallisen aikuisen kanssa hänen kasvunsa hyvään suuntaan helpottuu. On tärkeää että kohtaamisessa vallitsee kunnioitus ja pyrkimys kuulla toista ihmistä ja ottaa hänet vakavasti. Kun voi olla hyvässä vuorovaikutuksessa turvallisten aikuisten kanssa, lapsen turvallisuuden tunne ja luottamus vahvistuu. (Mattila 2011, 67)

Jokaisen vanhemman ja lasten parissa työtään tekevän perustehtävänä on toimia lapsen parhaaksi. Kasvatus pitää sisällään aina riskin siihen, että lapsen persoonaa yritetään muokata. Siksi kasvatuksessa on aina oltava mukana oikealla asenteella. Kasvatuksen, hoidon ja opetuksen tavoitteena on eri tavoin vahvistaa lasta ja valmentaa häntä elämän erilaisiin haasteisiin sekä tiedollisesti ja taidollisesti että myös persoonallisesti. Aikuisen haasteellisena pitämä lapsi on yhtä arvokas ja tärkeä kuin mukavan aktiivinen ja hyväntuulinen lapsi. Kun kasvattaja omaa tällaisen asenteen, on hän kasvattajana voiton puolella. Vaikeimpia tilanteita lapsen kanssa voivat olla ne, joissa aikuinen tietää, miten hänen mielestään olisi hyvä tehdä jokin asia, ja lapsi vastustaa tätä. Turvallinen, lasta arvostava ja hänelle hyvää tarkoittava aikuinen voi määrittellä toiminnan turvalliset rajat. Se ei ole lasta nujertavaa vaan kasvattavaa. Lapsen nujertamista on ”neuvottelut” hänen kanssaan ilman, että hänellä on todellista mahdollisuutta tulla

kuulluksi, tai rajojen asettamiseen liittyy pilkkaa tai häpeän aiheuttamista. (Mattila 2011, 99- 100)

Kunta saa tehdä itse päätöksen siitä, mikä monijäseninen toimielin huolehtii lasten päivähoidosta annetussa laissa (36/1973) sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetussa laissa (1128/1996) kunnalle säädetyistä tehtävistä. Valtakunnallinen ohjaus tästä kuuluu kuitenkin opetus- ja kulttuuriministeriölle. Päivähoidon hallinnon-alan siirtymistä koskeva uudistus tuli voimaan 1.1.2013. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut 2015)

Laki lasten päivähoidosta (päivähoitolaki) ja asetus lasten päivähoidosta (päivähoitoasetus) tulivat voimaan 1.4.1973. Päivähoidon hallinto on muodostunut pitkälti päivähoitolaista ja sen pohjalta annetusta päivähoitoasetuksesta. Käytännön toteutuksessa päivähoitolaki ja -asetus jäävät kuitenkin taka-alalle ja päivähoidon sisäiset pelisäännöt astuvat areenalle. Päivähoidon erityislainsäädäntö on muodostunut päivähoitolain ja -asetusten säännöksistä. Päivähoitolain ja -asetusten tärkeimpinä määräyksinä voidaan pitää niitä, jotka sääntelevät kasvatusvastuussa olevien ammattihenkilöiden ja lasten välisiä suhdelukuja. Päivähoidon sääntelyä avattaessa merkittävää on se, mitä tahoja ja keitä henkilöitä laki koskee. Päivähoitolain sääntelyn kohteena ovat lapsen ohella hänen huoltajansa, vanhempansa ja lakisääteiset edunvalvojansa sekä päivähoidon ammattihenkilöt. Kuntien tehtävänä on pitää huolta siitä, että lasten päivähoitoa on saatavilla kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa sellaisina toimintamuotoina kuin on tarpeen kyseisessä kunnassa. Päivähoitolain mukaan päivähoitoa voivat lähtökohtaisesti saada lapset, jotka eivät ole vielä oppivelvollisuusiässä. (Mahkonen 2012, 33- 37)

Epäselvää on se, missä määrin päivähoitolain määräykset koskevat vuorohoitoa eli mahdollisuutta järjestää päivähoitoa kaikkina vuorokauden aikoina. Oikeuskäytäntö näyttää kuitenkin lähtevän siitä, että ainakin silloin, kun molemmat huoltajat ovat työssä ja lapsen vuorohoidon tarve vuorokauden eri aikoina johtuu huoltajien työstä, on kunnan järjestettävä lapselle päivähoito vuorohoitona. (Mahkonen 2012, 35)

Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoidossa olevien lasten perheitä näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä perheiden kanssa edistää lapsen persoonallisuuden kehitystä

tasapainoisesti. Päivähoidon tulee tukea lapsen kasvua yhteisvastuuseen ja rauhaan sekä elinympäristön vaalimiseen. Päivähoidon laissa määrätään myös, että kasvatustavoitteisiin kuuluu myös suomen- tai ruotsinkielisten, saamelaisten, romanien ja eri maahanmuuttajaryhmien lasten oman kielen ja kulttuurin tukeminen yhteistyössä kyseisen kulttuurin edustajien kanssa. (Mahkonen 2012, 36- 38)

3.2 Kasvatuskumppanuus

Valtakunnallisissa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa lapsen vanhempien ja päiväkodin henkilöstön välinen kasvatusyhteistyö määritellään kasvatuskumppanuudeksi. Kasvatuskumppanuus on henkilöstön ja vanhempien tietoista sitoutumista ja toimimista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Kasvatuskumppanuutta kuvataan vanhempien ja henkilöstön tasavertaiseksi vuorovaikutukseksi. Kasvatuskumppanuudessa kasvattajan ja vanhempien samanarvoiset, mutta sisällöltään erilaiset tiedot lapsesta ja taidot toimia hänen kanssaan yhdistyvät lapsen hyvinvointia kannattelevalla tavalla. (Kaskela & Kekkonen 2011, 17)

Kasvatuskumppanuus merkitsee varhaiskasvattajien ja vanhempien roolien ja yhteyden monipuolistamista ja syventämistä päivähoiton ja perheiden yhteistyössä. Varhaiskasvattajat kehittävät omaa ammatillista toimintatapaansa perheisiin nähden. Perheet saavat mahdollisuuden syventää ja laajentaa omaa rooliaan lapsensa varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvattaja sitoutuu toimimaan keskinäisen kuulemisen, kunnioituksen, tasavertaisuuden ja vuorovaikutuksen mukaisesti päivähoitossa olevien lasten ja heidän perheidensä kanssa. (Kaskela 2011, 18)

Kasvatuskumppanuudessa koti/perhe ja päivähoito ovat lähellä toisiaan. Varhaiskasvatuksen työntekijät osallistuvat vanhempien kanssa lapsen päivittäiseen kasvatukseen ja hoitoon sekä huolenpitoon. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät lapselle kahden tärkeän toimijan, vanhempien ja varhaiskasvatuksen kasvattajien tiedot ja kokemukset. Lapselle on eriarvoisen tärkeä hänen ja vanhempiensa tunnesuhde muihin aikuissuhteisiin verrattuna. Kasvatuskumppanuuden tavoitteena onkin vahvistaa ja täydentää vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Jotta tavoite täyttyisi, kasvattaja tarvitsee tietämystä lapsen ja vanhemman välisen

vuorovaikutuksen merkityksestä ja kykyä edistää sitä. (Kaskela 2011, 20- 23)

Keskeistä lapsen ja vanhemman välisen suhteen kannattelussa on tehdä tilaa vanhempien kokemusten kuulemiselle. Myönteisen tunnustaminen lapsi-vanhempi-suhteessa ja sen vahvistaminen on kasvattajalle tärkeää. Tieto lapsen tarpeista, taito toimia vuorovaikutuksessa sekä lapsen että vanhempien kanssa ja pyrkimys etsiä yhteistä ymmärrystä on jo sujuvaa kannattelua. Kasvattajan havainnoiva suhde lapseen auttaa häntä näkemään myös mahdollisen tuen tarpeen. Samoin kasvattajan ja vanhemman välinen toimiva vuorovaikutus antaa mahdollisuuden ilmaista tuen tarpeen puolin ja toisin. (Kaskela 2011, 23)

Kasvatuskumppanuudessa lapsen kaksi kasvupaikka eli koti ja päiväkotimuodostavat lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista eheyttä vahvistavan kokonaisuuden. Vanhempien ja kasvattajien säännöllinen vuorovaikutus helpottaa lapsen päivittäistä liikkumista ja siirtymistä kotoa päivähoitoon ja päivähoidosta kotiin. Lapsi toimii ja käyttäytyy eri tavalla kotona ja päivähoitossa. Lapsen kokemusten ja tarinoiden kuuleminen ja välittäminen tekee mahdolliseksi sen, että vanhemmat kotona ja kasvattajat päivähoitossa voivat saada laajemman ja monipuolisemman käsityksen lapsesta eri kasvuympäristöissä. (Kaskela 2011, 24- 25)

Vanhempien osallisuutta oman lapsen varhaiskasvatuksessa tulisi saada lisättyä. Vanhemmille tulisi järjestää tilaisuuksia joissa saisi keskustella sekä oman lapsensa varhaiskasvatuksesta että yhdessä muiden vanhempien kanssa yksikön tai lapsiryhmän hoito- ja kasvatustoiminnasta. Vanhemmilla tulee myös olla mahdollisuus vaikuttaa yksikön varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön sekä osallistua sen arviointiin. Vanhemmilla tulee myös olla mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun. Vanhemmille tulisi järjestää tiloja ja tilaisuuksia olla mukana oman lapsensa, lapsiryhmän, päivähoitoyksikön ja koko kunnan varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja ajankohtaisten asioiden valmisteluissa. Vanhemmat voivat osallistua päivähoiton toimintaan olemalla mukana kasvatustilaisuuksissa, vanhempainilloissa sekä juhlien ja tapahtumien järjestelyissä. Vanhempi voi halutessaan myös osallistua vanhempainneuvostoon. Vanhemmat osallistuvat myös päivittäin lapsen tuonti -ja hakutilanteissa lapsen hoitopäivän ja aloituksen ja lopetuksen rutiineihin. Toimintaan osallistumista vahvistaa, kun vanhemmat ovat oma-aloitteisia, tekemisessä/

osallistumisessa, puhumisessa ja asioiden jakamisessa. (Kaskela 2011, 25- 26)

Vanhempien kanssa käytävät kasvatuskeskustelut ovat olennainen asia kasvatuskumppanuuden toteutumiselle. Keskustelut ovat tärkeitä tilaisuuksia kasvatuskumppanuuden kannalta, niissä kumppanuussuhteen syveneminen joko mahdollistuu tai estyy. Käytäntönä on, että vanhempien ja hoito- ja kasvatushenkilön kesken käydään ainakin kerran vuodessa kattavampi keskustelu lapsesta ja lapsen varhaiskasvatuksesta, tarpeen mukaan käydään useampia keskusteluja. Ensimmäinen keskustelu käydään yleensä muutaman kuukauden kuluttua lapsen päivähoiton alkamisesta. Lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan jokaiselle päivähoitossa olevalle lapselle yhdessä vanhempien kanssa. Vanhempien näkemykset oman lapsensa asiantuntijoina on tärkeä huomioida sekä suunnitelmassa, että toiminnan järjestämisessä. Lapsen liittyvissä kasvatuskeskusteluissa tulee luoda vanhempien ja kasvattajien välille myönteinen ja kannustava ilmapiiri. Vanhemmille rakentuu luottamus päivähoitoon ja työntekijöihin kasvattajien ja lapsen välisistä suhteista ja siitä millä tavalla kasvattajat välittävät tietämystään lapsesta vanhemmalle. (Kaskela 2011, 45- 46)

Kasvatuksessa on kyse ihmiseksi kasvamisesta, mikä toteutuu kasvattajien sekä lisääntyvän yhteistoiminnan ja vuorovaikutuksen tuloksena. Kasvatus muokkautuu ajan, yhteiskunnan ja kulttuurin mukaan. Kasvatus on arvosidonnaista eli kasvattaja siirtää tulevalle sukupolvelle oikeina ja hyvinä pitämiään arvoja. Arvot ovat usein tiedostettuja, mutta usein kuitenkin näkymättömiä käytännön kasvatustoiminnassa. Kasvatusta, perhettä ja vanhemmuutta määrittävät vahvat säännökset, jotka ovat henkilökohtaisia. Sen vuoksi ne voivat herättää ihmisissä vahvoja mielipiteitä ja voimakkaita tunteita. Nykyajan kasvatuskulttuurissa on hallitsevana tekijänä lapsen yksilöllisyyden huomioon ottaminen. Se ei ole ollut suomalaisessa kotikasvatuksessa vallitseva piirre, mutta kasvatuksen ammatillistumisen myötä sitä on alettu entistä enemmän korostamaan. (Pii-ronen-Malmi & Strömberg 2008, 60- 62)

4 LAPSEN KASVU JA HYVINVOINTI

Lapsuus on elämänkulun tärkein mutta myös haurain vaihe. Ihmisen persoonallisuus rakentuu ja muotoutuu lapsuuden aikana. Hyvinvointi aikuisena riippuu suurelta osin siitä, minkälaiset hänen kasvuolosuhteensa ovat olleet lapsuudessa. Pieni lapsi on ensin perheen suojeluksessa, kasvaessaan hän siirtyy koko ajan kohti aikuisuutta ja siihen liittyviä oikeuksia, velvollisuuksia ja vastuita. Lapsuudessa kehittyvät tunne-elämä ja oma ajattelu. Lapsuus onkin yksilön kasvun, kehityksen ja oppimisen aikaa. Lapsi on tuolloin alttiina vanhempien, kasvattajien ja muiden aikuisten kasvatukselle, suojelemiselle ja kontrollille. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 23)

Leikki on yksi lapsen perustarve ja he tarvitsevat sitä kaikkina ikäkausinaan. Leikki on lapselle lähes yhtä tärkeää kuin nukkuminen, syöminen, juominen ja terveenä pysyminen. Lapsi ei kuole leikin puutteeseen, mutta hänen henkisen kehityksensä kannalta se on elintärkeää. Leikki kuuluu isona osana lapsen elämään. Edellytys leikin syntymiselle ja sen kehittymiselle on kuitenkin se, että lapsen muut tarpeet on tyydytetty. Leikki ja luovuus ovat ihmisen psyykkisen terveyden ja hyvinvoinnin kannalta oleellisen tärkeitä. Jokaisessa ihmisessä on paljon luovuutta ja leikkimielitä, kunhan se saa vain tilaisuuden päästä esille. Leikkiminen on lapsen tapa elää ja kehittyä. Leikin kautta lapsi käsittelee omia ajatuksiaan ja tunteitaan sekä kokemuksiaan ja elämyksiään ja oppii löytämään niille ilmaisukeinoja sekä ymmärtämään niitä. Lapsen leikki on kokonaisvaltaista, mukana on keho, aistit, tunteet, ajattelu, mielikuviutus, muistot, pelot, toiveet ja pettymykset. Leikkiessään lapsi kehittyy ja vahvistuu monella tavalla sekä hänen persoonallisuutensa saa uusia rakennusaineita. Kolmevuotiaasta eteenpäin lapsi alkaa kiinnostua yhteisleikeistä. Tämä on todella tärkeää, sillä yhteisleikeissä lapsi pääsee jakamaan niitä kokemuksia ja merkityksiä, joita leikissä kohdataan. Lapsen kyky eläytyä, empatia, vuorovaikutustaidot, asenteet ja moraalit pääsevät kehittymään. Leikissä vahvistuvat sekä itsenäisyys että yhteistyötaidot. (Kahri 2003, 40- 41)

Kolme-neljävuotias lapsi on usein vauhdikas vipeltäjä. Tuossa iässä lapsella on vilkas mielikuviutus ja leikit voivat olla myös rajuja. Vanhempien tulee auttaa lasta sietämään pettymyksiä ja vastoinkäymisiä/epäonnistumisia, asettaa rajoja ja toisinaan rauhoittaa

leikkiä. Jokainen lapsi kehittyy omaan, yksilölliseen tahtiinsa. Kolme- neljävuotiaan kehityksessä, näkyy vielä uhmaikä mutta se alkaa jo tasaantua. Lapsi haluaa tehdä paljon asioita itse, saada kiitosta ja myönteistä huomiota onnistumisestaan. Lapsi voi olla todella herkkäkin ja pahoittaa mielensä helposti. Kolme-neljävuotias lapsi haluaa leikkikavereita, vaikka leikit eivät sujukaan aina ilman nahistelua. Neljän vuoden iässä vanhemmista erossa oleminen, lelujen jakaminen ja oman vuoron odottaminen helpottuu. Lapsi nauttii kuvittelu- ja roolileikeistä sekä loruista, riimeistä ja satujen kuuntelemisesta. Rakkaus ja ihailu osoitetaan vanhemmille suurieleisesti. Kolmevuotias käyttää jo paljon sanoja ja lyhyitä lauseita, puhe alkaa olla selvää ja ymmärrettävää mutta puheesta voi puuttua yksittäisiä äänteitä tai oikeat äänteet korvataan muilla äänneillä. Puhe voi olla myös välillä takeltelevaa. Lapsi kyselee paljon ja käyttää tehokkaasti vilkasta mielikuvitustaan. Kolme-neljävuotias alkaa kiinnostumaan vauvojen alkuperästä ja sukupuolieroista. Lapsi osaa lajitella esineitä koon ja värin mukaan ja ikäkauden loppupuolella laskea jonkin verran. Lapsi kasvaa vuodessa 5–10 cm ja paino lisääntyy n. 3 kg ja sääret voivat olla pihtipolviset. Lapsen pitäisi osata mennä kakkaamaan ja pissaamaan potalle tai pönttöön, mutta puolet lapsista tarvitsee vielä yöllä vaippaa. Liikkuminen on innokasta ja usein riehakasta, lapsi osaa hypätä tasajalkaa ainakin yhden hypyn verran, seistä hetken yhdellä jalalla, kävellä portaita tasa-askelin ja ajaa kolmipyöräistä pyörää, ikäkauden loppupuolella ehkä jo polkupyörää jossa on apupyörät. Lapsi piirtää molemmilla käsillä, välillä oikealla ja välillä vasemmalla kädellä. Lapsi osaa jo riisua ja pukea itse vaatteita. (Mannerheimin lastensuojeluliiton [www-sivut](http://www.sivut) 2015)

4.1 Lapsen kehitys

Lapsen fyysinen kehitys on päiväkotikäisenä hyvin monimuotoista ja nopeasti muuttuvaa. Silloin lapsi oppii asioita parhaiten omalla ominaisella tavallaan, aktiivisesti toimien, liikkuen ja leikkien. Kasvulle pitää antaa tilaa ja kehitystä tulee tukea viisaasti, sillä fyysinen kehitys luo pohjan kaikelle muulle kehitykselle. Korkeamotoriikan ja hienomotoriikan kehitys avaavat ja harjoittavat niitä hermoratoja, jotka myöhemmin takaavat tasapainoisen toimintakyvyn sekä oman toiminnan ohjaamisen ja itsesäätelyn taidot. Avautuvat hermoradat taas auttavat havaintotoimintojen kehitystä ja

se taas on pohja tiedolliselle kehitykselle. Motoriikkaharjoitukset ja arkitoimet tarjoavat vuorovaikutuksellisia tilanteita, joissa edistetään tunneperäistä ja sosiaalista kehitystä. Fyysinen kasvu ja kehitys luovat pohjaa myös sille, millaiseksi koemme itsemme ihmisenä toisten joukossa. (Hujala & Turja 2011, 165- 166)

Kehityksellisesti emotionaalinen eli tunneperäinen kehitys seuraa motoristen taitojen kehitystä. Tunteet kehittyvät varsin varhaisessa vaiheessa aivojen kehityksen vaiheessa ja ovat siksi tietyllä tavalla aika alkeellisia. Tunteita on kuvattu persoonallisuuden moottoriksi tai voimaksi, joka laittaa ihmisen liikkeelle. Ihmisillä on oikeus kaikkiin niihin tunteisiin, joita hän kykenee tuntemaan, ja kasvattajan tehtävä on ohjata lasta näyttämään tunteensa hyväksyttävästi. Kaikki tunteet ovat sallittuja, mutta eivät aina niistä johtuvat teot. Leikki-iässä tunteet alkavat kehittymään perustunteista prosessinomaisiksi tunteiksi. Lasten ohjauksen kannalta merkityksellistä on aluksi opettaa lapsia tunnistamaan ja nimeämään erilaisia tunteita, sen jälkeen heillä on yhä paremmat mahdollisuudet oppia hallitsemaan niitä itsenäisesti. Kun lapsi kokee ympäristön positiiviseksi, on hänen helpompi hallita tunteitaan, negatiivisia tunteita kuten kiukua, vihaa, pelkoa, kateutta ja mustasukkaisuutta on lapsen vaikeampi hallita. (Hujala 2011, 168)

Lapsen sosiaalinen kehitys on vuorovaikutustaitoja, valmiuksia ryhmässä toimimiseen ja kiinnostusta yhteistyöaloitteille. Lapsen sosiaalinen kehitys liittyy keskeisesti lapsen tiedolliseen, tunne-elämän -sekä persoonallisuuden kehitykseen. Sosiaalisten taitojen hallitsemisessa tarvitaan myös kykyä tunnistaa ilmeitä sekä eleitä ja niiden pohjalta pitäisi myös osata tehdä päätelmiä. Monia ihmisten ongelmia ja huolia pystytään tunnistamaan hänen ilmeistään ja eleistään. Lapsi joka ei pysty tai osaa hahmottaa toisen ihmisen ilme -ja elekieltä, voi tällaisessa tilanteessa tulkita toisen ilmeet ja eleet vääriksi ja jopa itselleen vihamielisiksi. Tällaisen jälkeen voi lapsen oma toimintakin vuorovaikutustilanteissa muuttua vihamieliseksi. Lapsilla, joilla on hankalaa tunnistaa toisen tunneilmaisuja, voi olla muita enemmän sopeutumisvaikeuksia ryhmässä. (Pii-ronen-Malmi 2008, 94)

Aikuinen pystyy omalla persoonallisuudellaan tukemaan lapsessa olevaa myötätuntoa ja tapaa suhtautua toisia ihmisiä kohtaan. Ystävyyteen tarvitaan kokemusten jakamista, antamista sekä saamista, toisen kuuntelemisen taitoa ja myötätuntoa. Ystävyys on vastavuoroisuutta ja toisen huomioon ottamista sekä molemminpuolista positiivista mieltymystä, jolloin ystävyyteen sisältyy yhteenkuuluvuuden tunnetta. Se on tärkeää lasten yhteistoiminnan kehittymiselle sekä sosiaaliselle oppimiselle päivähoitossa. Itsetunto ei ole synnynnäistä, vaan se opitaan vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa. Lapselle tärkeät ihmiset kuten vanhemmat, isovanhemmat ja päivähoiton aikuiset vaikuttavat suurelta osin lapsen itsetunnon kehittymiseen. (Piironen-Malmi 2008, 94- 95)

Lapsen kognitiivisen eli tiedollisen ja ajattelun kehityksen perustana on havaintojen teko ympäristöstä. Havaintojen muodostuessa kielen kehitys auttaa nimeämään havainnot. Oppimista auttavat ja kehittävät ulkopuolelta tulevat vanhempien tai hoitajien käskyt, kehotukset ja varoitukset, jotka vähitellen sisäistyvät ja tallentuvat muistiin. Mitä vanhemmaksi lapsi kasvaa, sitä paremmin hän oppii käsittelemään ulkopuolella havaitsemiaan asioita omassa mielessään sekä määrittämään omaa suhdettaan niihin. Oikean ja väärän tunnistamiseen lapsi tarvitsee hoivaa, kasvatusta ja opetusta, tämä on vahvasti sidoksissa myös sosiaaliseen oppimiseen. Lapsi kerää tietoa ja oppii sekä omista kokemuksistaan että muiden onnistumisista ja epäonnistumisista. Hän tallentaa muistiinsa tapahtumia ja yhdistelee niitä omiin päätöksentekotilanteisiinsa. On tärkeää että, lasta kannustetaan omaan ajatteluun ja omiin ratkaisuihin, sillä se mahdollistaa vastuun ottamisen omasta tekemisestä ja omasta oppimisesta. (Hujala 2011, 176)

4.2 Lapsen kiintymyssuhde

Kiintymyssuhde on pienelle lapselle todella tärkeä ja voimakas. Kaikista läheisin ihminen on lapselle turvan lähteenä luotettavampi kuin esimerkiksi joukko hoitajia. Jos lapsella on monta samanarvoista kiintymyskohdetta, joutuu hän hädän tullessa arvioimaan, kuka näistä on lähin ja kuka heistä on luotettavin. Kiintymyssuhde kannattaa solmia sellaiseen aikuiseen, joka on itse voimakkaimmin kiintynyt lapseen ja valmis antamaan peliin kaikkensa, yleensä se on äiti. (Sinkkonen 2001, 49)

Varhaisen kiintymyssuhteen laadulla on merkitystä myöhemmin sosiaalisen ja tunneperäisen kehityksen kannalta. Turvallinen kiintymyssuhde vaikuttaa muun muassa hyvään stressin- ja turhautumisen sietokykyyn. Turvallisesti kiinnittynyt lapsi pystyy vastavuoroisuuteen, hallitsee yllykkeitään melko hyvin ja pystyy eläytymään toisen tunteisiin ja asemaan. Tällaisista ominaisuuksista on hyötyä, kun lapsi solmii kaverisuhteita ikätovereihin päiväkodissa tai koulussa. (Sinkkonen 2001, 52)

Lapsen hyvä kehitys edellyttää lapselle tärkeiden aikuisten pysyvyyttä ja todellista läsnäoloa päivittäisessä elämässä. Kiintymyksellä tarkoitetaan tunnesidettä, joka muodostuu lapsen ja sen henkilön välille, jota lapsi pitää turvallisimpana. Kiintymyskäyttäytyminen on lapsen sellaista käyttäytymistä, jolla hän yrittää saada vanhemman pysymään hänen lähellään erityisesti uusissa tilanteissa jotka ovat hänelle vieraita. Mikäli vanhempi on lähdössä tällaisessa uhkaavassa tilanteessa, lapsi pyrkii kaikin keinoin esimerkiksi itkemällä tai vanhempaa komentamalla, saamaan aikuisen muuttamaan päätöstään. Lapsi kykenee vasta kolmannen ikävuoden jälkeen hyväksymään hoivajakseen vieraita henkilöitä. Vasta tuolloin lapsi alkaa luottamaan siihen että äiti palaa. Tämän jälkeenkin kehitys on hidasta ja lapsen turvallisuuden tunne on aluksi herkkä muutoksille aina viidenteen ikävuoteen saakka. Lapsen turvallisuuden tunne voi lisääntyä tai vähentyä sen mukaan, millaista hoivaa ja huolenpitoa hän saa leikki-iässä. (Rusanen 2011, 27- 28)

4.3 Lapsen temperamentti

Temperamentilla tarkoitetaan biologispohjaista lapsen synnynnäistä ominaisuutta reagoida sekä ulkoisiin ärsykkeisiin, että omiin sisäisiin aistimuksiin ja tunnetiloihin, se on yksilöllinen tapa toimia ja käyttäytyä erilaisissa tilanteissa. Temperamentti viittaa ihmisen yksilölliseen reagoimistyyliin sekä toimintatapaan ja kertoo, millainen reagointi on tyypillistä itse kullekin. Temperamentista löytyy selitys, miksi sama asia voi olla yhdelle helppoa ja hauskaa ja toiselle taas ahdistavaa ja vaikeaa. Temperamentti ei tarkoita arkikielessä usein käytettyä kuvausta ”värikkäästä tai räiskyvästä persoonasta”, vaan rauhallisuus, ujous ja harkitsevaisuus ovat myös temperamenttia. Muita temperamentti piirteitä ovat mm, aktiivisuus, vilkkaus, äkkipikaisuus, voimakas ilmaiseminen, sinnikkyys ja peräänantamattomuus, sopeutuvuus, joustavuus, lähestymis- ja

vetäytymistäipumus, mieliala, hillitty ilmaiseminen sekä rytmisyys(esim. unirytmii tai tarkat ruoka-ajat). (Kanninen & Sigfrids 2012, 35- 36)

Temperamenttityypit jaotellaan usein kolmeen pääluokkaan: helppoihin, haastaviin ja hitaasti lämpeneviin. Helposti hoidettava lapsi on kohtalaisen aktiivinen, sosiaalinen, iloinen, nopeasti rauhoittuva, tarkkaavainen, sinnikäs, ennakoitavissa oleva ja ei ole erityisen pelokas eikä reaktioherkkä. Haastava lapsi on hyvin aktiivinen, ei kovin sosiaalinen, reaktioherkkä ja hitaasti rauhoittuva. Hitaasti lämpenevä lapsi on kohtalaisen tarkkaavainen, hitaasti rauhoittuva, hänellä on matala aktiivisuustaso ja hän ei ole kovin sosiaalinen, pelokas eikä reaktioherkkä. Erilaiset temperamenttityypit saattavat näyttäytyä erilaisina eri ihmisille, se ei siis automaattisesti selitä, miten itse kukin eri tilanteissa toimii ja käyttäytyy. (Kanninen 2012, 40- 41)

Lapsen temperamentin vaikutuksesta lapsen toimintaan ja päiväkotiiin sopeutumiseen on tehty monia tutkimuksia ja niistä on saatu selville, että lapset joilla on vaativa temperamentti kärsivät enemmän selkeän järjestyksen puutteesta ja ryhmän epävakaudesta. Nämä lapset saavat myös enemmän negatiivista kuin positiivista huomiota henkilökunnalta ja herättävät enemmän kontrolloivaa eli rajoja asettavaa toimintaa. Vaativat lapset kärsivät myös enemmän sopeutumisvaikeuksista ja heillä esiintyy enemmän ongelmakäyttäytymistä, tätä esiintyy vielä usein kouluiässäkin. Temperamenttiltaan vaativat lapset hyötyvät selkeistä rakenteista, kuten päiväjärjestys, kiinteästä ryhmästä, mahdollisimman vähäisistä vaihdoksista lapsiryhmän sisällä ja pysyvistä hoitajasuhteista. (Kanninen 2012, 41- 42)

Voidaan sanoa että temperamentin ansiota on se, että lapset ovat alusta alkaen yksilöllisiä ja myöskin pysyvät sellaisena. Myös päiväkodin henkilökunnan on oltava tietoinen kunkin lapsen yksilöllisistä kyvyistä ja tarpeista, ei voida odottaa lapselta liikaa ja liian nopeasti. Kasvatuskumppanuuteen kuuluu, että havaitut asiat ja tiedot kerrotaan tarvittaessa vanhemmalle. Joskus vanhempaa saattaa helpottaa tieto siitä, miten lapsen temperamentti vaikuttaa päiväkodissa vaikkapa unirytmiiin omaksumiseen tai uusien asioiden vastaanottamiseen. Lapsen haastava temperamentti voi saada välillä vanhemman tuntemaan itsensä epäonnistuneeksi kasvattajaksi. (Kanninen 2012, 42)

Jokainen lapsi on yksilö, jolla on yksilöllinen temperamentti. Lapsen temperamentin tunteminen auttaa vanhempia ja muita kasvattajia ymmärtämään ja kunnioittamaan lapsen yksilöllisyyttä. Kun lapsen temperamentti on tullut tutuksi, aikuinen pystyy tukemaan häntä kasvussa ja kehityksessä parhaalla mahdollisella tavalla. Lapsen temperamentin tunteminen auttaa vanhempia ymmärtämään myös arjen solmukohtia, sisarusten välisiä eroja tai omia tunteitaan lasta kohtaan uudella tavalla. On tärkeää, että jokainen lapsi tulee ymmärretyksi ja hyväksytyksi omana itsenään ja että, lapsi hyväksytään, vaikka hänen kaikkia tekojaan ei voitaisikaan hyväksyä. Kaikki lapset tarvitsevat omanlaistansa tukea, rohkaisua, hillitsemistä, rajoittamista ja kannustusta on hän sitten ujo, arka, rasavilli tai pälpättäjä. Kaikki asiat eivät toimi kaikkien lasten kohdalla kuten esimerkiksi yhdelle lapselle pitää jännittävästä tai uudesta tapahtumasta kertoa hyvissä ajoin, kun taas toisen kohdalla on parempi kertoa siitä vasta viime tipassa. (Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut 2015)

Ihmisen persoonallisuus muokkautuu ja kehittyy koko elämän ajan. Synnynnäinen temperamentti luo pohjan persoonallisuudelle, sitä voidaanakin kutsua persoonallisuuden valmistusaineeksi. Persoonallisuus muokkautuu temperamentin ja ympäristön ja ennen kaikkea perheenjäsenten välisessä vuorovaikutuksessa. Persoonallisuutta muokkaavat erityisesti kasvatus ja kulttuuri, jossa lapsi elää. Merkitystä on myös toistuvilla kokemuksilla siitä, kuinka lapseen suhtaudutaan. Ujoa lasta voi aina jonkin verran jännittää uusien ihmisten parissa, mutta kasvatuksen, tuen ja kokemusten myötä hän voi oppia rohkaistumisen taitoja ja keinoja tulla toimeen uusissa tilanteissa sekä luottamaan itseensä. Synnynnäinen temperamentti on osa jokaisen ydintä, se näkyy tyyliässä ja tavassa olla muiden kanssa ja suhtautua asioihin. Lapsesta voi kuitenkin kasvun, kehityksen ja kokemusten kautta tulla esille aivan uusiakin piirteitä. (Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut 2015)

4.4 Perhe

Leikki-ikäisen lapsen elämä muodostuu ensisijaisesti kodin, perheen ja päivähoiton ympärille. Perhe on lapselle lähin kasvuympäristö, jossa huolehditaan hänen fyysisistä, psyykkisistä ja sosiaalisista tarpeistaan. Lapsella on perheessä voimakkaimmat, pysyvimmät ja jatkuvimmat siteet. Päivähoitopaikalla on myös merkittävä osa lapsen

arkea. Ajallisesti lapsi voi viettää vuorokaudessa, valveaoloajastaan enemmän päivähoitossa kuin kotona. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 25- 36)

Lapsen hyvinvoinnin ja hyvän elämän keskeisessä asemassa ovat hänen vanhempansa. Yhteinen aika vanhempien kanssa on lapselle todella merkittävää ja tärkeää. Yhdessä-olo ja yhdessä asioiden tekeminen vanhemman kanssa ei välttämättä päivittäin toteudu ja tämä asettaa vanhemmuudelle haasteita. On tärkeää lapsen hyvinvoinnin kannalta, että vanhemmat ymmärtäisivät olla mahdollisimman paljon läsnä ja kiinnostuneita lapsen asioista ja päivästä. Vanhemmat, arjen rutiinit, koti, kaverit ja leikki ovat avain asemassa lapsen hyvässä arjessa. Lapselle turvallinen koti on maailman ihanin ja parhain paikka ja rakastavat vanhemmat ja perhe ovat suuri osa sitä ja hänen lapsuuttaan. Lapsi tarvitsee hyvän suhteen vanhempiinsa ja vanhemmat jotka kykenevät jakamaan hänen kanssaan arjen ilot ja surut. Lapselle sisarus/sisarukset ovat tärkeä osa arkea, sisarus on parhain leikkikaveri kotona ja ne tuovat myös lohtua sekä seuraa. Lapsella on luontainen kyky iloita ja nauttia yhteisöllisyydestä sekä vuorovaikutuksesta sukulaisten ja kavereiden kanssa. Kiire on pahimpia yhteisöllisyyden hävittäjä ihmisten välillä ja se myös vaikeuttaa selkeästi lapsen ja vanhemman välistä suhdetta. Yhdessä olemiseen ei tarvita mitään ihmeellisyyksiä, vaan tärkeää on, että tehdään yhdessä kotehtavia ja arjen askareita, jutellaan päivän tapahtumista ja vietetään aikaa. Tätä voidaan kutsua arkirakkaudeksi, joka on vanhemman panostusta, huolehtimista ja toimintaa lapsen parhaaksi. Vanhempi osoittaa rakkauttaan lapselle kyselemällä, olemalla kiinnostunut ja välillä jopa olemalla huolestunut hänestä. Vanhemman ja lapsen välinen rakkaus ja kiintymyssuhde syntyy ja voimistuu, kun vanhempi pitää huolta lapsesta, luo hänelle turvallisuutta, iloitsee hänen olemassaolostaan ja luottaa lapseen. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 143- 145)

Hyvinvoiva perhe on tasapainoinen ja toimiva yhteisö, jonka tavoitteena on kaikkien jäsenten hyvinvointi ja turvallisuus. Tärkeimpiä asioita ovat rakkauden, rauhan ja ravinnon tarjoaminen jokaiselle perheenjäsenelle sekä perheen yhteinen kasvu. Perheessä vanhemmat sitoutuvat kasvatustehtäväänsä ja huolehtivat jokaisen perheenjäsenen tarpeiden täyttämistä, tärkeää on huomioida lapsen mielipiteet, vapaus, rajoitukset, oikeudet ja velvollisuudet. (Saikkala 2011, 25- 26)

Perhe on täysivaltainen yhteisö, jolla on oma itsemääräämisoikeutensa sekä omat rajansa ja sääntönsä. Perheellä on oikeus päättää omista toimintatavoistaan, arvoistaan ja säännöistään. Perheen tulee kunnioittaa jokaisen jäsenensä itsemääräämisoikeutta ja ihmisoikeuksia. Oma perhe on pienelle lapselle maailman ydin ja myös pyhin, sitä suojellaan ja vaalitaan. Perhekunnan arvo- ja oikeusjärjestys käytännön tapoineen, periaatteineen ja arvostuksineen muokkaa lapsen käsitystä perhe-elämästä, yhteiskunnasta ja koko maailmasta ja se seuraa jossain muodossa hänen mukanaan läpi koko elämän. Perheen jäsenyyteen sitoutuminen edellyttää sen arvoihin ja tavoitteisiin sitoutumista. (Saikkala 2011, 26- 28)

Perhekunnan tärkein yhteinen asia on keskinäinen rakkaus ja sen tulee olla perheen kaikkea toimintaa ohjaava periaate. Jokaisella lapsella on oikeus rakkauteen omana itsenään; siitä nauttiminen ei saa riippua iästä, luonteesta, lahjakkuudesta eikä mistään muusta ulkoisesta tai sisäisestä tekijästä. Rakkaudelle ei ole yhtä oikeaa määritelmää, joten se täytyy jättää kunkin perheen oman määritelmän varaan. Hyvää vanhemmuuttakaan ei voi tarkoin määritellä tai sanella ulkoa päin. Aito rakkaus on vaikeasti selitettävissä mutta helposti tunnistettavissa ja tunnettavissa. Vanhempien ei tarvitse ponnistella ja pinnistellä rakastaakseen lastaan, vaan se tapahtuu ihan itsestään. Rakkaus on tekoina ilmenevän välittämisen välttämätön seuraus, se on kiintymystä ja aitoa läsnäoloa. (Saikkala 2011, 35- 36)

4.5 Lapsen sopeutuminen eri asioihin

Lapsella on erilainen tahti ja aikakäsitys kuin aikuisella. Lapsen arki on siinä hetkessä, joka on tässä ja nyt, kun taas aikuinen arvioi, pohtii ja kyseenalaistaa menneisyyttä. Lapsi kaipaa arjen tahtiin aikaa, hitautta ja leppoisuutta, rauhaa leikkimiseen ja yhdessäoloa vanhempien kanssa. Lasten arjen rytmi ja tahti on kiireetöntä ja joustavaa. Lapsen joustavuus näkyy siinä, että hänen arkensa sykkii aikuisen perusrytmin mukaan. Lapsi sopeutuu itselleen ominaisen tahdin kustannuksella aikuisen ja yhteiskunnan arjen rytmiin. Yhteiskunnan jakautuminen ja eriytyminen onkin johtanut siihen, että lapsetkin joutuvat vuorottelemaan samalla tavalla kuin aikuiset ”työajan”(päivähoidon)

ja vapaa-ajan(kodin) välillä. Lapsen vuorottelu päiväkodin ja kodin välillä voikin johdattaa siihen, että lapsen omaehtoiselle leikille ei jää riittävästi aikaa. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 145- 146)

Lapsi ei itsenäisesti koe arkea aikataulutettuna, vaan vanhemman rytmi tuo lapselle lähtemisen, odotuksen ja lapsen pitää vaan mennä mukana, tämä ei miellytä lapsia kaikilta osin. Lapsi voi yrittää muokata vanhempiensa rytmiä itselleen sopivaksi hidastamalla tai vastustamalla joko vanhempiensa tai päiväkodin henkilökunnan sääntöjä ja rytmiä. Lapsi on aktiivinen toimija, eikä pelkästään sopeutuja. Usein lapsi kuitenkin joustaa ja sopeutuu aikuisen asettamaan rytmiin. Lapset kokevat arjen ja päivärhythmin kokonaisvaltaisesti, kodin- sekä päivähoiton kokemukset liikkuvat heidän mukanaan paikasta toiseen. Lapsen sopeutuminen aikuisen luomaan arjen malliin saattaa tuoda myös huolta ja murhetta lapsen arkeen. Lapsi voi joutua pohtimaan esimerkiksi milloin hänet haetaan päiväkodista tai hyväksytäänkö hänet leikkiin tai kaveriporukkaan mukaan. Lapsen hyvän arjen peruslähtökohtana on, että hän kokee olevansa tärkeä, rakastettu ja hyväksytty sellaisenaan kuin hän on. Lapsi tarvitsee hellyyttä, rakkautta, lohdutusta ja vanhemman kiireetöntä läsnäoloa ja huomiota. Lapselle tuottaa iloa ja hyvää mieltä, kun vanhempi aidosti kuuntelee ja keskustelee päivän tapahtumista hänen kanssaan. Kaiken ikäiset lapset tarvitsevat kuuntelevaa ja lapsen asioista kiinnostunutta vanhempaa. (Kyrönlampi-Kylmänen 2010, 148- 150)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITTEET

5.1 Tutkimuksellinen opinnäytetyö

Tutkimuksellisessa opinnäytetyössä laaditaan joko tutkimus tai selvitys. Tutkimus vastaa usein käytännön ongelmaan. Aineiston hankintaan käytetään usein kyselyä, haastatteluja tai kirjallisia/kuvallisia lähteitä. Aineisto analysoidaan käyttäen jotain tutkimuksellista analyysimenetelmää. Tutkimustyyppisiä aihealueita voivat olla esimerkiksi eri kohteiden asiakastyytyväisyyskyselyt, toimintatutkimus ja palvelu- ja markkinointitutkimukset. (Satakunnan Ammattikorkeakoulun [www-sivut](http://www.satakunta.fi) 2015)

Tutkimus on muun muassa tietojen keräämistä, tilastollisia esityksiä, haastatteluaineiston kuvauksia sekä tutkimusmenetelmien käyttöä. Tutkimustyön tekeminen ja tutkimuksen tieteenala edellyttää tekijältään monipuolista tiedon, menetelmien, työn ja sääntöjen hallintaa. Tutkimuksen tulee noudattaa aina tieteenalansa sääntöjä ja vaatimuksia. Tutkimustyön ensisijainen tavoite on uuden tiedon tuottaminen, mikä voi johdattaa edelleen esimerkiksi kehittämiseen tai uudistukseen. Perinteisen tutkimuksen merkittävimmät vaiheet ovat tutkimusidea tai tieteellinen puutos jostain asiasta, josta tutkimus lähtee liikkeelle. Tämän jälkeen tutkija perehtyy tutkimuksen aihealueeseen, laatii tutkimussuunnitelman, hankkii/asettaa mahdolliset tutkimustehtävät, tutkimuskysymykset tai tutkimusongelmat. Tärkeää tutkimuksessa on hallita menetelmä, jonka perusteella tutkija kerää (kokemusperäisen) aineistonsa. Aineistonhankinnan yhteydessä tai jälkeen tutkija analysoi aineiston ja tiivistää siitä keskeiset tutkimustulokset. Tulosten luotettavuuden arviointi on myös osa tutkimustyötä. Lopuksi tutkija jakaa ja julkaisee omat tutkimustuloksensa yhteistyötahoille niin kuin on sovittu. (Salonen 2013)

5.2 Kartoittava tutkimus

Uutta kartoittava tutkimus on tutkimustapa, jossa tehdään ongelma, jota ei ole tarkkaan määriteltä. Uutta kartoittava tutkimus tarkoittaa, että työn pohjaksi ei tarvitse ottaa asiaa koskevaa aiempaa teoriaa tai mallia. Kohde voidaan dokumentoida mahdollisimman monipuolisesti eikä sitä tarvitse rajoittaa aikaisempien tutkimusten kartoittamiin asioihin. Uutta kartoittavassa tutkimuksessa tehtävänä siis on tulkita aineistoa jostakin uudesta näkökulmasta tai tehdä siitä rakenteeltaan erilainen ja ennestään tuntematon. Uutta kartoittavassa tutkimuksessa tärkeää on tutkimuksen suunnittelu, tietojen keruu menetelmän valinta ja merkityksellisten aiheiden löytäminen. Kartoittavalla tutkimuksella haetaan usein kokemusta ja sitä ei ole yleensä yleistettävissä koko väestöön. (Virtuaaliyliopiston www-sivut 2015)

Uutta kartoittava tutkimus voi perustua myös toiseen tutkimukseen, kuten tarkistamalla saatavissa olevaa kirjallisuutta ja / tai tietoja, tai laadullisia lähestymistapoja, kuten epävirallisia keskusteluja. Kun tutkimuksen tarkoitus on saada perehtyneisyys ilmiöön tai hankkia uutta tietoa, pitää laatia tarkempi ongelma tai kehittää aiheesta

oletus. Jos teoria on liian yleistä tai tarkkaa, oletusta ei voida muotoilla. (Virtuaaliyliopiston www-sivut 2015)

5.3 Kyselylomake

Tiedon keräämisen onnistuminen kyselylomakkeella edellyttää, että tutkija osaa ottaa laaja-alaisesti huomioon vastaajien ajan, halun ja taidot vastata kyselyyn. Lomakkeen huolellinen suunnittelu ja testaaminen vaikuttavat suurelta osin tutkimuksen onnistumiseen. Kyselylomakkeen kysymykset voivat olla muodoltaan joko avoimia tai suljettuja. (Menetelmäopetuksen tietovarannon www-sivut 2015)

Lomakkeen sopiva pituus ja ulkoasun selkeys ovat erittäin tärkeitä sekä vastaajalle että myöhemmin tietojen tallentajalle. Liian pitkä kysely karkottaa vastaamishalun. Lomakekyselyissä keskimääräisen vastausajan ei tulisi ylittää 15- 20 minuuttia. Huomioitava on, että lomakekyselyissä vastaamispäätökset perustuvat pitkälti ensivaikutelmaan vastaanotetusta materiaalista. Vastaamispäätökseen vaikuttaa siis saatteen lisäksi ratkaisevasti lomakkeen yleisilme. Kyselylomakkeesta saa selkeän kokonaisuuden tiiviillä ja pienehköllä, mutta selkeällä kirjasimella. Kysymykset kannattaa erottaa toisistaan selkeästi, esimerkiksi viivoin tai laatikoimalla. Palstoittamisella säästää tilaa ja se saa lomakkeen näyttämään ja tuntumaan lyhyemmältä. (Menetelmäopetuksen tietovarannon www-sivut 2015)

Lomaketutkimuksissa on pyrittävä tutkimusongelman kannalta monipuoliseen, mutta samalla yksinkertaiseen ja helppotajuiseen kysymyksen asetteluun. On hyvä huomioida, että vastaajajoukko tuntee vain harvoin tutkittavan aihealueen yhtä hyvin kuin kysymysten laatija. Lomakkeen palauttajien täytyy paitsi jaksaa, myös osata vastata kyselyyn. Kyselyissä vastaajien tulisi ymmärtää kysymykset mahdollisimman samalla tavalla ja myös vastata niihin yhteismitallisoin arviointiperustein. Tämä edellyttää yksinkertaista, tarkoituksenmukaista ja täsmällistä kieltä kysymysten laadinnassa, sekä kohtuullisia kysymyksiä. Tietosuojaa ja vastaamishalua huomioiden kysymyslomake on laadittava siten, ettei vastaajien tarvitse huolehtia antamiensa tietojen väärinkäyttömahdollisuuksista. Vastaajan tuntemattomana säilyminen tulee ottaa huomioon myös kysymysten laadinnassa. Mikäli vastaajien taustatietoja kartoitetaan, on hyvä

mainita, että taustatietoja tiedustellaan vastausten tilastollista käsittelyä varten. (Menetelmäopetuksen tietovarannon www-sivut 2015)

Lomake kannattaa aloittaa kysymyksillä, joihin on varmasti helppoa vastata. Kyselyyn on helpompaa vastata, kun kysymysten järjestys on looginen. Kysymyslomake voi sisältää sisällöllisesti hyvinkin erilaisia asioita, mutta samaan asiaan liittyvät kysymykset on sijoitettava peräkkäiseen järjestykseen. Tämä koskee myös aihealueesta toiseen siirtymistä. Kysymysten onnistuneisuus, tasapainoisuus ja sisällöllinen kattavuus sekä yleinen selkeys, ovat myös erittäin tärkeitä sisällön jäsenyisyyden kannalta. (Menetelmäopetuksen tietovarannon www-sivut 2015)

Kysymysten laatimisessa pääasiana on että kaikkea kysytään kohtuullisen tarkasti. Kysymysten tarkkuustasoon vaikuttaa suuresti se että, laaditaanko kysymykseen valmiit vastausvaihtoehdot (strukturoidu kysymys) vai riittääkö avoin kysymys. Avoimeen kysymykseen vastaajat voivat yleensä vastata kuinka haluavat. Siinä voidaan antaa tilaa yksiselitteiselle vastaukselle tai antaa vaihtoehto johon vastaaja kirjoittaa mieleisensä ilmaisun. Täysin avoimia kysymyksiä suositellaan käytettävän lomakkeeseen harkiten ja oikeastaan vain silloin, kun niiden käyttöön on painava syy. Kyselyjen kaikki vastaajat eivät vastaa niihin ja vastaustavatkin ovat vaihtelevia, eikä vastauksista saatu tieto aina täytä tutkijan odotuksia. Esitutkimusvaiheessa avoimia kysymyksiä suositellaan käyttävän aihepiirin eri ulottuvuuksien kartoittamiseksi. Tästä kannattaa edetä jäsenneltyyn kysymyksenasetteluun lopullisessa tutkimuslomakkeessa. (Menetelmäopetuksen tietovarannon www-sivut 2015)

Lomakkeeseen kannattaa merkitä mahdollisimman yksityiskohtaiset vastausohjeet. Niitä kannattaa käyttää sekä yksittäisten kysymysten lopussa että lomakkeen alussa. Lomakkeen kysymyksiin voi kuulua ja usein on kannattavaakin sisällyttää sekä varsinainen kysymys että vastausohje. Kyselyn alussa oleva yleinen vastausohje ei aina riitä, vaan kysymyksen rakenne voi vaatia lisäohjeita. Kysymysten edetessä samoja vastausohjeita voi jättää pois, mikäli olettaa vastaajien jo oppineen vastaustavan. (Menetelmäopetuksen tietovarannon www-sivut 2015)

Yksi haastavimmista lomakkeen laatimisen ongelmakohdista koskee sitä, kysytäänkö kysymykset yksittäin vai sarjoissa. Kun halutaan selvittää samaan asiaan liittyviä tekijöitä tai vastausvaihtoehdoiltaan yhteneviä kysymyksiä, on kysymyssarjojen käyttö hyödyllistä. Samoihin asiakokonaisuuksiin liittyviä yksittäisiä seikkoja voi kysyä erikseen vaikkapa luetteloin. Kysymyssarjoihin vastaaminen on vastaajille usein yksinkertaisempaa kuin lukea joko monimutkaisia vaihtoehtoja tai itseään toistavia kysymyksiä. Yksittäisten kysymysten ja vaihtoehtojen raja on kuitenkin joissakin tapauksissa veteen piirretty viiva. Näin voi olla silloin, kun joihinkin asioihin liittyviä ominaisuuksia ei ole esimerkiksi arvioinnin vaikeuden vuoksi kannattavaa kysyä kovin seikkaperäisesti. Tällöin voidaan turvautua ns. monivastauskysymyksiin. (Menetelmäopetuksen tietovarannon www-sivut 2015)

5.4 Opinnäytetyöni tavoitteet ja tarkoitus

Opinnäytetyöni yhteistyökumppani on Päiväkoti Veturitalli. Opinnäytetyö toteutetaan yhdessä päiväkodin vuororyhmän Siilien puitteissa. Vuorohoito on yleistymässä ja se on lapsen kasvun ja kehityksen kannalta haastava hoitomuoto, joten se on mielenkiintoinen ja mielestäni ajankohtainen tutkimuskohde. Kartoittavasta tutkimuksesta hyötyvät Päiväkoti Veturitallin työyksikkö ja henkilökunta, muiden päiväkotien henkilökunnat, vuorohoito-lasten vanhemmat sekä kaikki opinnäytetyöni lukijat. Koen vuorohoidon tärkeäksi puheenaiheeksi ja kehitysalueeksi, sillä lapset ovat päiväkodissa päivittäin ja se on heille tärkeä ja suuri osa arkea. Olen sitä mieltä että vuorohoitoon kannattaa panostaa, jotta pystyttäisiin järjestämään lapsille mahdollisimman hyvä varhaiskasvatusympäristö jossa heillä olisi hyvä opetella uusia asioita, kasvaa ja olla. Vuorohoidon toivoisi olevan lapselle mielekästä, vaikka se on varmasti myös todella vaihtelevaa ja haastavaa.

Työni tavoite on kartoittaa miten lapset sopeutuvat vuorohoitoon, miten sitä voitaisiin tukea ja miten lapsen yksilöllisyys ja hyvinvointi otetaan huomioon vuorohoidossa. Tavoitteeni on selvittää myös, mitä vuorohoidon kasvatuskumppanuus pitää sisällään vanhempien näkökulmasta ja mikä siinä on heidän roolinsa ja mikä varhaiskasvatushenkilökunnan.

Tutkimustyö vahvistaa näkemystäni vuorohoitoon panostamisen tärkeydestä ja saan selvyyttä siihen, miten vanhemmat kokevat lastensa sopeutuvan vuorohoitoon. Tärkeintä on saada tietää juuri vanhempien näkökanta, sillä vuorohoitoa järjestetään heidän lapsiaan varten. Vuorohoidon tarkoitus on pitää lapsista hyvää huolta ja kasvattaa heitä aina silloin kun lapsen omat vanhemmat ovat töissä.

6 TOTEUTUS

Teen tutkimusraportin, jonka aineiston saan koottua kerätystä aineistosta ja vanhempien kyselylomake-vastauksista. Opinnäytetyöni eteni ideasta vaiheittain. Aloin keräämään teoriatietoa ja samalla tekemään opinnäytetyösuunnitelmaa, opinnäytetyön lopullinen nimi varmistui vasta opinnäytetyön valmistumisvaiheessa. Suunnitelman jälkeen aloin kokoamaan ja kirjoittamaan lisää teoriapohjaa ja samalla mietin kyselylomaketta. Ennen kyselylomakkeen valmistumista, kirjoitin Siilien vanhemmille kirjeen jossa kerroin tulevasta opinnäytetyöstä ja siihen liittyvistä asioista. Kyselylomakkeen sain hyväksytyksi opettajalta ja päiväkodin johtajalta ja varajohtajalta, jonka jälkeen laitoin kyselylomakkeet jakoon Siilien vanhemmille. Siilien-vuororyhmässä on 26 lasta ja annoin kyselylomakkeen jokaiseen perheeseen.

Tärkeimmät toimenpiteet työssäni ovat oikeanlaisen teorian löytäminen ja sen soveltaminen selkeäksi kokonaisuudeksi. Kyselylomakkeiden tekeminen oli haastavaa, sillä tarvitsin oikeanlaisia kysymyksiä aiheeseeni liittyen, jotta kaikki olennainen/tarpeellinen tieto tulisi selville niiden avulla. Kysymykset eivät saaneet olla sellaisia, jotka johdattelisivat vanhempia vastaamaan tietynlaisesti. Tavoitteenani oli saada mahdollisimman paljon kartoitustietoa kyselylomakkeiden avulla, jotta saisin mahdollisimman monipuolisen kuvan vanhempien ajatuksista vuorohoitoon liittyen.

6.1 Käyttämäni tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyöni on kartoittava tutkimus ja tiedonkeruumenetelmänä käytin kyselylomaketta. Päädyin tekemään kartoittavan tutkimuksen, koska tässä tapauksessa koin tällaisesta tutkimuksesta olevan eniten hyötyä. Koin että näin saan tarkempaa ja luotettavampaa tietoa kuin muilla menetelmillä. Kyselylomake koostui enimmäkseen avoimista kysymyksistä, koska mielestäni tällaiset kysymykset ja niiden mahdolliset vastaukset palvelivat parhaiten minun kartoitustani.

6.2 Aineistot

Työni varsinaisena aineistona ovat kyselylomakkeella keräämäni vastaukset, lisäksi työssäni on tausta-aineistona aiheeseen liittyvää tutkimustietoa. Aiheeseen liittyvää teoria-aineistoa oli aika haastava löytää, sillä lasten vuorohoitoa on vielä kovin vähän tutkittu. En siis voinut pohjata työtäni vanhaan tietoon ja uusia kirjallälhteitä löytyi melko suppeasti. Löysin kuitenkin muutaman hyvän teoksen, joilla pääsin jo pitkälle suunnitellessa kartoittavaa tutkimustani. Verkkolähteitäkin löysin ihan kohtuullisesti, riippuen kuitenkin aihealueesta.

Opinnäytetyön teoria-aineiston pyrin järjestämään työhöni mahdollisimman loogiseen järjestykseen, jotta lukijan olisi helpompi lukea työtäni ja saada siitä irti tärkeimmät asiat. Lapsen hyvinvointi on työssäni vahvana taustalla ja pyrin valitsemaan käytetyt aineistot siten, että ne tukisivat tätä mahdollisimman hyvin. Myös kyselylomakkeella keräämästäni aineistossa halusin saada asian esiin etenkin lapsen hyvinvoinnin merkityksen kannalta. Laitoin työhöni liitteeksi kysymyslomakkeen, koska se on olennainen osa työtäni.

6.3 Aineiston analysointi

Olen analysoinut aineistoa siten, että olen hakenut kaikista olennaisimmin tutkimukseeni vaikuttavat asiat ja yrittänyt ilmaista ne työssäni selkeästi. Valitsin aiheen tarkastelukannaksi lasten hyvinvoinnin, jotta minulla olisi jokin kiintopiste, joka selkiyttää tutkimustani ja on ehdottoman tärkeä osa-alue vuorohoidon tavoitteissa.

Kysymyslomakkeiden analysoinnissa päädyin tarkastelemaan ja käsittelemään aina yhden kysymyksen vastaukset kerrallaan, jotta saisin selkeästi käytyä vastaukset läpi. Kun kaikki kysymykset vastauksineen olin käynyt läpi tein niistä vielä yhteenvetona kattavan kokonaisuuden.

Aineiston analysointiin pitää käyttää riittävästi aikaa, jotta asiaan ehtii paneutua ja löytää tärkeimmät asiat aineistosta. Tuloksista saa myös mahdollisimman luotettavat, kun aineistot ovat mahdollisimman hyvin ja monipuolisesti tutkittu.

7 TULOKSET

Kysymyslomakkeella halusin saada monipuolista ja luotettavaa tietoa aiheesta. Tarkastelin vastauksia siten että, kävin läpi aina yhden kysymyksen vastaukset kerrallaan.

7.1 Kartoituksen perustiedot

Tein kyselylomakkeen (Liite 1), jonka annoin 26 vuorohoitolapsen perheelle vastattavaksi. Kysymyksiä oli yhteensä kahdeksan ja osa niistä oli avoimia kysymyksiä. Vastauksia sain takaisin kahdeksan, joten vastausprosentti oli 30,8 %. Vastaukset keräsin nimettömänä. Koska kyselylomakkeeseen vastanneita oli alle kolmannes, tulokset ovat suuntaa-antavia ja siksi tuloksiin tulee suhtautua sen mukaisesti. Tuloksista saa suuntaa-antavan kuvan lapsen sopeutumisesta vuorohoitoon ja sen tukemisesta sekä lasten viihtymisestä vuorohoidossa. Tuloksilla on myös arvoa ja merkitystä vuorohoidon kehittämisessä sekä lapsen vuorohoitoon sopeutumisen tukemisessa.

7.2 Kartoituksen tulokset kysymyksittäin

Kysymyslomakkeessani oli yhteensä kahdeksan kysymystä ja kävin ne kaikki läpi yksitellen.

1. Kuinka kauan lapsenne on ollut vuorohoidossa?

Vastaajien lapset ovat olleet maaliskuun loppuun mennessä vuorohoidossa 3:sta kuu-kaudesta 2:een vuoteen asti. Yhden perheen lapsi oli ollut myös ennen vuorohoitoa päivähoitossa.

2. Minkä ikäisenä lapsenne on aloittanut vuorohoidon?

Vastaajien lapsista nuorin vuorohoidon aloittanut oli 1-vuotias ja vanhin vuorohoidon aloittanut lapsi oli 4,5-vuotias.

3. Sopeutuuko lapsenne muuttuvaan päivä/viikkorytmiin?

a) hyvin

b) kohtalaisesti

c) huonosti

Miten tämä näkyy?

Kaikki vanhemmat olivat sitä mieltä, että hänen lapsensa on sopeutunut hyvin vuorohoidon muuttuvaan päivä/viikkorytmiin. Neljä vastaajista kertoi lapsensa lähtemisen päiväkotiin ja sinne jäämisen sujuvan hyvin. Lapsi jää mielellään päiväkotiin ja on iloisin mielin. Yksi vanhemmista mainitsi myös, että oli mikä vuoro vain niin lapsi menee päiväkotiin mielellään. Yksi vanhempi kertoi myös, että hakutilanteet ovat positiivisia ja lapsi kertoo juttuja menneestä päivästä mielellään. Yhden vanhemman mukaan hänen lapsensa ei ole myöskään erityisen väsynyt rytmien vaihdoksista.

Yksi vanhempi kertoi, että vuorohoito ei muuta hänen lapsensa päivän rytmiä ja rutineita mitenkään. Lapsen syömiset, nukkumiset ja ulkoilut menevät saman rytmin mukaan lähes päivittäin. Yksi vanhempi vastasi, ettei ole huomannut merkkejä siitä, että lapsella olisi kovin vaihtuva rytmi tai oireita mistään. Yksi vanhempi kertoi, että hänen lapsellaan on aina ollut haasteita saavuttaa tasainen unirytm. Nämä haasteet eivät ole

kuitenkaan vaikeutuneet, vaan hänen lapsensa vireystila on parantunut hänen voidessa nukkua usein aamulla myöhään. Yksi vanhempi kertoi, että heillä on vaikeaa välillä kun iltahoidon jälkeen on aamu eli he käyvät kotona vain nukkumassa. Hän kertoi myös, että iltavuoroon mentäessä lapsi on tuotava hieman aikaisemmin hoitoon, jotta lapsi ehtii ottaa päiväunet, jos on hoidossa esimerkiksi ilta yhdeksään.

4. Miten lapsenne sopeutumista vuorohoitoon on tuettu päiväkodissa ja miten sitä voitaisiin vielä paremmin tukea?

Yksi vanhempi kertoi, että uskoo hänen lapsensa hyötyvän kuvallisesta päiväohjelmasta ja toinen taas vastasi, että selvällä rytmillä joka on hyvin kodinomainen eikä hän keksi miten paremmin voisikaan tukea. Yksi kertoi, että asioista on keskusteltu hoitajien kanssa ja sovittu toimenpiteistä. Yksi vanhempi kertoi, että hänen lastaan on ohjattu kavereiden luo ja muutenkin hoidettu hyvin. Ja kun lapsi ikävoi äitiä kovasti, on hänet otettu aina syliin. Yksi vanhempi kertoi myös, että päiväkodissa on aina avoin syli ja, että sopeutumiseen vaikuttaa myös se että, sisarukset näkevät toisiaan kun ovat viereisillä osastoilla. Yksi vanhempi vastasi, että kun on ollut iltavuoro ja seuraavana päivänä aamu, niin lapsi saa jäädä päiväkotiin yöksi koska muuten yöuni jäisi vähäiseksi. Yksi vanhempi kertoi, että päiväkodissa viikonloppuillat ovat yleensä hiljaisia joten lapset saavat varmasti yksilöllisempää hoitoa silloin. Ja jos vanhemmat menevät iltaan, tuodaan lapsi päiväkotiin päiväunille, koska ilta venyy pitkään ja lapset menevät myöhempään kotona nukkumaan kuin aamuvuoroissa. Tähän kysymykseen vastasi seitsemän vanhempaa.

5. Oletteko te vanhempina saaneet tarpeeksi tukea ja apua sekä aikaa keskusteluille päiväkodin henkilökunnalta? Millaista tukea, apua ja keskusteluita olette tarvinneet/saaneet?

Viisi vastaajista kertoivat käyneensä vasu-keskustelun jossa asioista on puhuttu ja kokivat sen olevan riittävästi, ei ole tarvetta enempään keskusteluun tai tukeen/apuun. Kolme näistä vastaajista kertoi kuitenkin, että lasta vietäessä ja hakiessa vaihtavat ryh-

män henkilökunnan kanssa kuulumiset päivittäin. Yksi vanhempi kertoi, että päiväkodissa henkilökunta kertoo aina päivän/illan/yön tapahtumista ja miten on lapsella mennyt ja, että tekstiviestitsekin vastataan jos lapsi on jäänyt yöksi. Yksi vanhempi vastasi, että päiväkodissa on käyty laajat keskustelut hänen lapsensa tilanteesta kuntoutussuunnitelman laatimisen/päivittämisen yhteydessä. Keskustelut ovat hänen vanhemmuuttaan kunnioittavaa sekä voimavaralähtöistä. Keskusteluissa korostuvat taidot sekä hänen lapsensa persoonallisuuden positiiviset osa-alueet. Vanhempi vastasi myös, että lasta hakiessa/tuodessa henkilökunnalla on aina aikaa vaihtaa kuulumiset hänen kanssaan ja, että myös päivittäisiä kuulumisia kerrottaessa henkilökunnan puheesta huokuu myönteinen suhtautuminen lapseen. Yksi vanhempi oli sitä mieltä, että enemmän saisi olla aikaa keskustelulle ja, että lapsen päivästä voisi kertoa hieman yksilöllisemmin, muutakin kuin syönyt hyvin tai hyvä päivä ollut.

6. Miten olette vanhempina tukeneet lapsenne sopeutumista vuorohoitoon?

Yksi vanhempi kertoi tukevansa lapsensa sopeutumista vuorohoitoon kannustaen, puhumalla asioista lapselle, sekä miettien lapsen parasta hoitovuoroissa. Toinen vastasi, että kertoo lapselleen viikon kulusta kuten huomenna on hoitopäivä sitten vapaapäivä. Yksi vanhempi kertoi, että lapsen kanssa käydään edellisenä iltana läpi, mennäänkö seuraavana päivänä päiväkotiin vai ollaanko kotona ja, että aamulla herätessä hän kertoo vielä lapselleen, mitä päivän aikana tapahtuu esim. aamupala, leikki, ulkoilu, päiväkotit. Yksi vanhemmista vastasi, että on kertonut lapselleen tekevänsä töissä eri vuoroja ja, että hänen lapsensa on ymmärtänyt sen ja kertoo myös lapselleen aina, että milloin häntä tullaan hakemaan. Yksi vanhemmista kertoi, että he pitävät samaa päivärytmiä myös kotona ja, että he puhuvat paljon hoitopaikasta ja suhtautuvat siihen positiivisesti, esim. sanomalla, että yö-hoito on kuin yö-kyläily vaikkapa mummilassa. Yksi vanhempi vastasi, että he ovat positiivisella mielellä, pitävät päiväkodin arkikeskusteluissa ja muistelevat päiväkotikavereita. Yksi vanhempi kertoi, että heillä oli aluksi hankalaa kun lapsi ei mielellään jäänyt hoitoon mutta sitten kun he tekivät rauhallisesti lähtöä, niin lapsestakin lähteminen alkoi olla ihan kiva juttu. Yksi vanhempi vastasi, etteivät he mitenkään erityisesti ole tukeneet lapsensa sopeutumista vuorohoitoon, muutenkuin ovat jutelleet ja kyselleet kuinka hoidossa on mennyt.

7. Miten lapsenne yksilöllisyyttä tulisi ottaa huomioon vuorohoidossa?

Yksi vanhempi vastasi, että huomioimalla lapsen tarpeita kuten sylittelyt tarhaan menettäessä ja silittelyt. Toinen vastasi, että ottamalla lapsen persoona huomioon ja, että näin on myös tehtykin. Yksi vanhemmista kertoi että lapsen yksilöllisyys on otettu hyvin huomioon. Aluksi hänen lapsensa oli melko ujo ja ikävöi äitiä kovasti, mutta hienosti häntä on tuettu ja todella huomaa miten lapsi on reipastunut. Yksi vanhempi kertoi, että päiväunien nukkuminen vaikeuttaa illalla nukahtamista ja, että lapsi ei usein nuku päiväunia päiväkodissa. Yksi vanhempi vastasi, ettei päiväuni aikaan maкуutettaisi liian kauan jos ei uni tule, mutta levätä toki jonkun aikaa pitää ja, että ruokaa ei tuputeta/pakoteta syömään. Yksi vanhempi oli myös sitä mieltä, että jos lasta ei nukuta, voisi hän silloin puuhata jotain muuta. Yksi vanhempi kertoi tämän olevan tärkeä asia ja, että lapsen yksilöllisyyttä tulisi ottaa huomioon ainakin unikaverin tärkeydessä, luonne-eroissa ja, että lapsella olisi mahdollisuus rauhalliseen puuhasteluun. Tähän kysymykseen vastasi seitsemän vanhempaa.

8. Mitä lapsenne on kertonut päiväkotia arjestaan, leikkimisestä, erilaisista toiminnoista, ruokailusta, nukkumisesta? Koetko että lapsenne viihtyy ja että hänellä on hyvä olla päiväkodissa?

Yksi vanhempi kertoi kokevansa, että kaikki on hyvin. Lapsi kertoo syömiset, kaverit, askartelut ja muut askareet iloisin mielin. Toinen vanhempi vastasi, että joka päivä keskustellaan ketä tarhassa oli, mitä leikittiin, mitä syötiin ja, että hän kokee lapsensa viihtyvän erinomaisesti. Yksi vanhempi vastasi, että hänen lapsensa kertoo kavereistaan sekä leikeistä heidän kanssaan. Hän myös laulaa päiväkodissa opittuja lauluja/laululeikkejä kotona. Myös tämä vanhempi kokee lapsensa viihtyvän päiväkodissa erinomaisesti. Yksi vanhemmista kertoi kyselevänsä paljon kenen kanssa on leikkinyt ja mitä tehnyt. Päiväkodissa järjestetään mukavia leikkejä ja hommia ja lapsi viihtyy, muun muassa nukketheateriesityksestä kirjastolla lapsi muistaa puhua vielä kauan jälkeenpäinkin. Yksi vanhempi kertoo, että lapsi viihtyy aivan mainiosti ja oikein ikävöi hoitoon jos on pidempi tauko. Lapsi tykkää päiväkodin aikuisista todella paljon ja leik-

kikavereitakin on valtava määrä. Ruokailutilanteet ovat myös mukavia ja ruoka maistuu hyvin. He eivät voisi parempaa hoitopaikkaa toivoakkaan. Yksi vanhempi kertoi, että hänen lapsensa on puhunut paljon muista lapsista ja hoitajista sekä erilaisista leikeistä ja retkistä. Ruokailutilanteista on myös puhuttu ja ruoka on hyvää. Päiväunistaikin ovat jutelleet, niistä lapsi ei pidä, mutta muuten lapsi viihtyy hyvin päiväkodissa. Yksi vanhempi vastasi, että hänen lapsensa kertoo kenen kanssa on leikkinyt, ketä päiväkotitäti on ollut töissä sekä on myös kertonut mitä on leikkinyt, askarrellut tai laulanut. Lapsi viihtyy, eikä ole koskaan itkenyt vanhempansa perään, kun hänet on päiväkotiin viety. Yksi vanhempi kertoi, että aina kotona he juttelevat, mitä päiväkodissa on tänään puuhattu. Vanhempi toivoisi, että vielä selkeämmin voisi olla viikon ohjelma näkyllä. Myös ruokailu ajat ovat epäselvät, jos olisi selkeämmät voisi säätää tarkemmin esim. lapsen haku/vienti aikoja. Kertoi kuitenkin lapsensa viihtyneen alusta asti hyvin ja, että viikonlopun saunahetket ovat ihan parasta ja niitä saisi olla lisää.

7.3 Tulosten yhteenveto

Kaikkien vastaajien lapset viihtyvät päiväkodin vuorohoidossa todella hyvin ja menevät hoitoon mielellään. Lapset voivat vanhempien mielestä hyvin, eikä vuorohoidon muuttuva päivä/viikkorytmi juurikaan vaikuta negatiivisesti heidän vointiinsa. Vanhemmat ovat kokeneet, että heidän lastensa sopeutumista vuorohoitoon on tuettu hyvin. Lasten tarpeet ja hyvinvointi on otettu hyvin huomioon ja vanhempien toiveita on hyvin kuunneltu. Vuorohoito palvelee lapsia kodinomaisella rytmillä ja rutiineilla, johon vanhempien on kotonakin helppo samaistua. Vanhemmat ovat suurelta osin tyytyväisiä henkilökunnalta saamaansa tukeen/apuun ja keskusteluihin. Monelle riittää normaalit vasu-keskustelut ja kuulumisten vaihtaminen henkilökunnan kanssa lasta tuodessa ja haettaessa, yksi vanhempi haluaisi kuitenkin lisää keskusteluja. Vanhemmat ovat tukeneet lapsensa sopeutumista vuorohoitoon keskustelemalla lapsensa kanssa hoitoon liittyvistä asioista, suhtautumalla hoitoon positiivisesti ja pitämällä kotona samaa päivärytmiä kuin hoidossakin. Vanhemmat pitivät lapsen yksilöllisyyden huomioimista vuorohoidossa tärkeänä asiana. He kokivat, että heidän lapsensa yksilöllisyys on, otettu hyvin huomioon esim. lapsi pääsee syliin kun haluaa ja lapsen persoonana on otettu yksilöllisesti huomioon. Päivälepo oli asia, johon vanhemmat haluaisivat yksilöllistä huomiointia lisää, ettei lapsia makuutettaisi liian kauan tai jos lasta ei

nukuta voisi hän puuhata jotain muuta. Yksi vanhempi toivoisi myös, ettei lasta pakotettasi syömään tai hänelle ei tuputettaisi ruokaa. Kaikki vanhemmat kokivat, että heidän lapsensa viihtyy todella hyvin päivähoidossa ja, että hänen on siellä hyvä olla. Kaikki vanhemmat vastasivat, että hänen lapsensa kertoo paljon päiväkotiin liittyvistä asioista perheelleen, kuten leikistä, ruokailuista, kavereista, askarteluista, retkistä, päiväunista, saunahetkistä ja laulamisista. Yksi vanhempi haluaisi selkeämmin näkyviin viikko-ohjelman sekä selkeämmät ruokailu-ajat. Vanhemmat ovat kokonaisuudessaan todella tyytyväisiä Päiväkotiveturitallin vuorohoitoon ja he kokevat sen lapselleen hyväksi hoitopaikaksi.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Päädyin tekemään kartoitusta vuorohoitoon liittyen, koska palvelu kiinnosti minua tulevana lastentarhanopettajana. Voin hyvinkin kuvitella itsekin tulevaisuudessa työskenteleväni vuorohoidon parissa, joten ajattelin kartoituksesta olevan tulevaisuudessakin hyötyä. Kartoitus auttoi minua näkemään asioita lasten vanhempien näkökulmasta ja vahvisti aikeisempaa näkemystäni lapsen sopeutumisesta vuorohoitoon ja sen tukemisen tärkeydestä. Päädyin tekemään kartoituksen Päiväkotiveturitallin Siilien ryhmään, koska he ovat yli kolme vuotiaita joten he ovat jo sen ikäisiä, että kertovat vanhemmilleen päiväkotiin liittyvistä asioista ja heillä on jo vahva oma tahto ja mielipiteet jotka tuovat esiin. Uskoin myös että heidän vanhemmillaan on jo kertynyt kokemusta vuorohoidosta jonkin verran. Päiväkotiveturitalli oli myös helposti lähestyttävä ja innostava yhteistyökumppani.

Kartoitustulokset kertovat mielestäni, että vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välinen kasvatuskumppanuus on toimivaa ja siinä ajatellaan molemmin puolin lasten parasta ja hyvinvointia. Vanhemmat pitivät tärkeänä jokapäiväisiä juttutuokioita lapsen vienti- ja hakutilanteissa ja ovat olleet kiinnostuneita päiväkodissa tapahtuvista asioista. Sain sellaisen kuvan että vanhemmat kokevat myös, että jos tarvetta tulee niin he voivat syvemminkin keskustella lapsensa asioista päiväkodin henkilökunnan

kanssa. Vanhemmat kertoivat myös, että päiväkodin henkilökunta kertoo aktiivisesti heidän lastensa asioista ja päivän kulusta päivittäin. Kartoitustuloksista sain sellaisen kuvan että lapset voivat hyvin vuorohoidossa ja muuttuva päivä/viikkorytmi ei oleellisesti vaikuta heidän hyvinvointiinsa tai virkeyteensä. Asioita joita vanhempien vastausten perusteella pitäisi päiväkodin/Siilien ryhmän kehittää tai miettiä olisi päiväuniaika, ettei lapsia makuutettaisi liian kauan tai jos lasta ei nukuta voisiko hän puuhata sillä välin jotain muuta. Ruokailuun selvät yhteiset säännöt, kuten esim. jokaisen lapsen pitää ottaa maistainen, ruokaa ei ole pakko syödä mutta maistaa pitää. Nämä säännöt tulisi olla myös vanhempien tiedossa. Ruoka-ajat ja viikon ohjelma voisivat myös olla selkeämmin esillä. Vanhemmille tulisi myös tarjota lisää keskustelumahdollisuuksia, mikäli he sitä haluavat tai tarvitsevat. Keskustelutarvetta voisi kartoittaa kyselemällä sitä vanhemmilta tietyin väliajoin.

Vuorohoito on tärkeä ja iso osa lapsen arkea. Koen että lapset saavat vuorohoidosta paljon hyvää itsellensä, heillä on siellä paljon kavereita, tutut ja turvalliset kasvattajat antamassa heille hoivaa ja huolenpitoa, paljon vapaata leikkiä, kehittäviä ja mukavia toimintatuokioita. Sekä ennen kaikkea kodinomainen ja turvallinen arki/päivärytmi. Vanhemmat vaikuttivat myös todella tyytyväisiltä vuorohoitoon, he eivät kokeneet mitenkään pahana asiana sitä että lapsella on hieman erilainen ja muuttuva arki. He vaikuttivat luottavan siihen että vuorohoidossa heidän lapsistaan pidetään hyvää huolta ja että heillä on siellä hyvä olla.

Keräsin tutkimusaineistoa kyselylomakkeella vuororyhmä Siilien vanhemmilta. Jaoin kaikkiaan 26-kyselylomaketta ja sain vastauksia takaisin kahdeksan. Itse olisin toivonut saavani hieman enemmän vastauksia kartoitukseeni, jotta kartoitustulos olisi ollut luotettavampi. Olen kuitenkin näihinkin vastauksiin tyytyväinen, sillä vanhempien vastaukset vaikuttivat aidoilta ja rehellisiltä ja niistä sai hyvää kuvaa lasten sopeutumisesta vuorohoitoon ja sen tukemisesta. Luotan kartoituksen tulosten laatuun, vaikka kartoitustuloksia olisi voinut olla enemmän. Mikäli vastauksia olisi tullut enemmän, olisi se antanut vielä laajempaa näkemystä kartoitukseen liittyvistä asioista.

Kokonaisuudessa olen tyytyväinen kartoitukseen ja mielestäni se onnistui ihan hyvin. Hieman enemmän olin odottanut vanhempien vastauksia, jotta kartoitustulos olisi luotettavampi mutta olen tyytyväinen näinkin. Kartoitustuloksista saa suuntaa antavan kuvan siitä mitä mieltä vanhemmat ovat lapsen sopeutumisesta vuorohoitoon ja sen tukemisesta ja miten lapset vuorohoidossa viihtyvät. Lisäksi tuloksilla on myös arvoa ja merkitystä vuorohoidon kehittämisessä sekä lapsen vuorohoitoon sopeutumisen tukemisessa. Itse sain myös hyvää kokemusta kartoituksen tekemisestä ja kyselylomakkeen laatimisesta. Tulevaisuutta ajatellen sain hyvää kuvaa siitä mitä vanhemmat toivovat lapsensa vuorohoidolta ja kasvatuskumppanuudelta jos vaikka joskus itsekin työskentelen vuorohoidon parissa. Omaa ammatillista kehitystäni ajatellen sain tärkeää tietoa vuorohoitolasten arjesta ja heidän vanhempiensa kokemuksista aiheeseen liittyen. Sain myös uutta tietoa kasvatuskumppanuudesta sekä siitä mitä pitää ottaa huomioon jotta se on toimivaa ja lasten kannalta parasta mahdollista vuorohoitoympäristössä. Kartoitus rohkaisi minua kyselemään jatkossakin lasten vanhemmilta mielipiteitä ja toivomuksia lasten päivä/vuorohoitoon liittyen, onhan päiväkotitoiminta kuitenkin lapsia varten ja siksi lasten ja vanhempien mielipide/kokemukset ovat todella tärkeitä.

Yhteistyö Päiväkoti Veturitallin kanssa sujui varsin hyvin ja sain heiltä tukea kartoitukseeni. Pidän tärkeänä sitä, että sain tehdä yhteistyötä päiväkodin kanssa, koska olen tulevaisuudessa kiinnostunut työskentelemään päiväkotiympäristössä. Pidin aiheesta hyvin mieluisana itselleni työstää ja koen sen olevan tärkeä tutkimuskohde. Jokaisessa toiminnassa on aina jotain kehitettävää ja vanhempien mielipide vuorohoitoon liittyvissä asioissa on tärkeä tuoda esiin. Tutkimusaiheena vuorohoito on vielä kovin uusi, joten siitä löytyy varmasti vielä paljon tutkittavaa erilaisista näkökulmista.

LÄHTEET

Happo, I. 2008. Sosionomin (AMK) osaaminen ja osaamishaasteet varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Viinamäki, L. 2008. 14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. SOLVER palvelut Oy.

Hujala, E. & Turja, L. 2011. Varhaiskasvatuksen käsikirja. Juva: Bookwell Oy.

Kahri, M., 2003. Lapsen arki on leikkiä II. Kauhava: Kauhavan kirjapaino.

Kanninen, K. Sigfrids, A. 2012. Tunne minut- turva ja tunteet lapsen silmin. Juva: Bookwell Oy.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2011. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta- Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Jyväskylä: Bookwell Oy.

Kronqvist, E. & Kumpulainen, K. 2011. Lapsuuden oppimisympäristöt eheä polku varhaiskasvatuksesta kouluun. WSOYpro Oy.

Kyrönlampi-Kylmänen, T. 2010. Lapsen hyvä arki. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Mahkonen, S. 2012. Päivähoito ja laki. Porvoo: Bookwell Oy.

Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut. Viitattu 2.5.2015
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/lapsen-temperamentti/

Mannerheimin lastensuojeluliiton www-sivut. Viitattu 17.2.2015
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/3_4-vuotias/

Mattila, K-P. 2011. Lapsen vahvistava kohtaaminen. Bookwell Oy.

Menetelmäopetuksen tietovarannon www-sivut. Viitattu 17.4.2015
<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/index.html> ,<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>

Opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivut. Viitattu 22.2.2015 <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/varhaiskasvatus/?lang=fi>

Palviainen, T. 2007. ”Karuselli pyörii, lapset siinä hyörii”. Tutkimus vuorohoidon arjesta henkilöstön näkökulmasta tarkasteltuna. Pro gradu- tutkielma. Varhaiskasvatuskeskuslaitos. Jyväskylän yliopisto.

Piironen-Malmi, U. & Strömberg, S. 2008. Välittämisen pedagogiikka. Keuruu: Ota- van kirjapaino Oy.

Pori.fi:n materiaali www-sivut. Viitattu 17.2.2015 http://www.pori.fi/material/attachments/hallintokunnat/koulutusvirasto/lomakkeet/paivakodit/27NAVjNrT/VUOROHOITO_PORISSA_2014.pdf

Päiväkoti Veturitalli: vuororyhmän perehdytyskansio

Rusanen, E., 2011. Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys. Porvoo: Bookwell Oy.

Saikkala, A. 2011. Perheen pelisäännöt- hyvän perhe-elämän pelisäännöt. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.

Satakunnan ammattikorkeakoulun www-sivut. Viitattu 16.4.2015.
https://www.samk.fi/opiskelijat/opinnaytetyo/ohjeiden_kayttajalle/erilaiset_opinnaytetyot

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön- Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Viitattu 17.4.2015.
<http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>

Sinkkonen, J., 2001. Lapsen puolesta. Helsinki: WS Bookwell Oy.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. Viitattu 15.4.2015.
<https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/varhaiskasvatuspalvelut>

Virtuaaliyliopiston www-sivut, Viitattu 27.4.2015. <http://www2.uiah.fi/projects/metodi/077.htm>

KYSELYLOMAKE

Voit tarvittaessa jatkaa vastauksiasi paperin kääntöpuolelle!

1. Kuinka kauan lapsenne on ollut vuorohoidossa?

2. Minkä ikäisenä lapsenne on aloittanut vuorohoidon?

3. Sopeutuuko lapsenne muuttuvaan päivä/viikkorytmiin?

a) hyvin

b) kohtalaisesti

c) huonosti

Miten tämä näkyy?

4. Miten lapsenne sopeutumista vuorohoitoon on tuettu päiväkodissa ja miten sitä voitaisiin vielä paremmin tukea?

5. Oletteko te vanhempina saaneet tarpeeksi tukea ja apua sekä aikaa keskusteluille päiväkodin henkilökunnalta? Millaista tukea, apua ja keskusteluita olette tarvinneet/saaneet?

6. Miten olette vanhempina tukeneet lapsenne sopeutumista vuoro-
rohoitukseen?

7. Miten lapsenne yksilöllisyyttä tulisi ottaa huomioon vuoro-
hoidossa?

8. Mitä lapsenne on kertonut päiväkotiarjestaan, leikkimisestä, eri-
laisista toiminnoista, ruokailusta, nukkumisesta? Koetko että lap-
senne viihtyy ja että hänellä on hyvä olla päiväkodissa?

Palauttakaa lomake suljetussa kirjekuoressa Siilien ryhmään vii-
meistään 31.3- 2015.

Kiitos vastauksistanne!

Maija Virtanen

NSO13SP